

Healthy Planet : สุขคติท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการเรียนรู้

บ้านควน

เรื่องและภาพ : ศิริศักดิ์ พิภพแก้ว

An aerial photograph of a flooded area, likely a rice field, with water reflecting the sky. A yellow speech bubble is overlaid in the center, containing the title and author information. The background shows a grid-like pattern of water and some greenery.

บ้านควน

เรื่องและภาพ ศรีสักดิ์ พิgulแก้ว

Healthy Planet สุขคดีท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการเรียนรู้
บ้านควน

เรื่องและภาพ ศรีสักดิ์ พิกุลแก้ว

ออกแบบปกและรูปเล่ม เตือน จงมั่นคง

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ

978-616-7374-54-3

บรรณาธิการอำนวยการ

ดวงพร เสงบุญพันธ์

กองบรรณาธิการ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

โดย สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สน.3)

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

979/116-120 ชั้น 34 อาคารเอส.เอ็ม. ทาวเวอร์

ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0 2298 0500

โทรสาร 0 2298 0230

www.thaihealth.or.th

พิมพ์ครั้งที่ 1

เมษายน 2555

ดำเนินการผลิตโดย

เพนไท พับลิชชิ่ง

Penthai Publishing

โทรศัพท์ 0 2736 9918

โทรสาร 0 2736 8891

waymagazine@yahoo.com

คำนำ

ท่ามกลางกระแสวิกฤติเศรษฐกิจโลกครั้งใหญ่เป็นประวัติศาสตร์ในรอบหลายสิบปี ทำให้เกิดการตั้งคำถามว่าวิกฤตินี้จะใหญ่ขึ้นอีกเพียงใด จะยืดเยื้อขนาดไหน และวิกฤตินี้จะส่งผลกระทบต่อสังคมไทยชุมชนหมู่บ้านไทยมากน้อยเพียงใด ความวิตกกังวลว่าอาจจะไม่เกิดขึ้นเลยหากปัจจุบันชุมชนหมู่บ้านไทยไม่ถูกลากเข้าสู่ระบบการผลิตเพื่อขาย

นักวิชาการหลายๆ ท่าน ได้วิเคราะห์ถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยว่าในระบบทุนนิยมยังคงมีอีกระบบดำรงอยู่ในลักษณะคู่ขนาน นั่นคือระบบเศรษฐกิจชุมชนหรืออาจจะกล่าวว่าเป็นศัพท์สมัยใหม่ได้ว่าระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ในอดีตชุมชนหมู่บ้านจะมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายเน้นความพอเพียง มีครอบครัวเป็นหน่วยการผลิต การช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีน้ำใจเป็นพื้นฐานของชีวิต มีพิธีกรรมต่างๆ เป็นระบบการจัดการในชุมชนและให้ความสำคัญของบรรพบุรุษ ผู้เฒ่าผู้แก่ ครอบครัว

ต่อมาหลังจากรัฐและระบบทุนนิยมได้เข้าไปมีอิทธิพลต่อชุมชน การผลิตเชิงเดี่ยวและลัทธิบริโภคนิยม

ทำให้ชาวบ้านมีรายจ่ายที่เป็นตัวเงินมากขึ้น เพียงเท่านั้น
ยังไม่พอสิ่งที่ทำลายความเข้มแข็งของชุมชนที่มากที่สุด
คือ รัฐและทุนเข้าไปถายโอนทรัพยากรจากระบบชุมชน
หมู่บ้าน

ยิ่งรัฐและทุนเข้าไปกอบโกยมากเท่าไร ชุมชน
หมู่บ้านไทยยิ่งประสบความอ่อนแอ คำพูดดังกล่าวไม่ใช่
คำพูดลอยๆ ที่ไม่มีหลักฐานรองรับ หากแต่เมื่อกวาดตา
ไปทั่วแผ่นดินไทย หลังการประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมมากกว่า 40 ปี จะมีสักกี่ชุมชนที่คนในชุมชนไม่
ประสบปัญหาความยากจน ไม่ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม
หรือไม่ประสบปัญหาสุขภาพ

จากสถานการณ์ดังกล่าวถึงเวลาแล้วหรือยังที่
สังคมไทยควรกลับมาเน้นการพัฒนาที่ไม่มองแต่มิติ
ประสิทธิภาพ การสร้างมูลค่าและกำไรหรือการตลาด
ด้านเดียว แต่ควรจะเป็นเพื่อประโยชน์ของชุมชนและ
สังคม

เราไม่ควรลดทอนผู้คนลงไปเป็นเพียงตัวเลข หาก
ควรเป็นเพื่อส่งเสริมศักยภาพและศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์ คำตอบสำหรับคำถามข้างต้นนี้ คงจะต้องช่วยกัน
ค้นหา ไม่ว่าจะใช้ระยะเวลานานเท่าไร

คณะผู้จัดทำ

01 ลงไม้ไผ่สู่ผืนดิน

1

“รถนอนไม่มีแล้วนะน้อง เต็มทุกขบวนเลย เหลือแต่รถสปริงเตอร์ไปถึง 6 โมงเช้า” ลั่นเสียงเจ้าหน้าที่ขายตั๋วผู้เขียนถึงกับหน้าเบ้ พร้อมกับอาการเซ็งตัวเองที่ประมาทเหลือเกินกับการคิดเองเออเองว่าในช่วงหน้าโลว์ซีซั่นอย่างนี้ ไม่จำเป็นต้องจองตั๋วรถไฟล่วงหน้า

วนไปวนมาในหัวลำโพงพักใหญ่ แรกๆ ก็อยากจะเปลี่ยนใจไปขึ้นรถทัวร์ที่สายใต้ใหม่แทน แต่พอคิดสละระตะแล้ว กว่าจะไปถึงที่นั่นคาดว่าผลลัพธ์คงไม่ต่าง

“โอเคพี่ รถด่วนสุราษฎร์ธานีใช้มั๊ยครับ จองขาไปที่หนึ่งแล้วกัน ส่วนขากลับไว้ไปจองที่โน่น” เหมือนไม่รู้จักเซ็ดหลาบ แต่ทำยังไงได้จะไปอยู่ที่วันก็ยังไม่รู้ ชินจองตัวไปแล้วงานยังไม่เสร็จ ได้เสียเงินค่าตัวอีกรอบแน่

แหงนหน้ามองนาฬิกาเรือนยักษ์ ใจพานคิดไปว่าหากมีโอกาสมาอยู่ที่นี้ในสมัยหัวลำโพงเพิ่งเปิดใช้งานเมื่อร้อยกว่าปีที่แล้ว จะรู้สึกตื่นตาตื่นใจไปกับความมหัศจรรย์มากเพียงใด

เห็นแล้วก็ได้แต่นึกเสียดายความยิ่งใหญ่ ความทันสมัย ความโอ่อ่าของกิจการรถไฟของบ้านเราในอดีต ไม่อยากจะไปวิจารณ์อะไรมากมาย แต่มองจากคนภายนอกด้วยต้นทุนของรถไฟไทยเมื่อร้อยกว่าปีที่แล้วเคยติด

อันดับ 1 ใน 2 ของเอเชีย วันนี้กิจการการรถไฟไทย
มันน่าจะไปได้ไกลกว่านี้

อีก 3 ชั่วโมงรถไฟจะออก ว่าแล้วเราออกไปหา
ข้อมูลที่จะไปหน้อยดีกว่า...ก็แห่ม จะไปบ้านเขาเมืองเขา
ทั้งที จะไปหัวกลงๆ ได้ยังไง อย่างน้อยก็น่าจะทำความ
รู้จัก ชื่อบ้านนามเมืองเขากันซะหน่อย

2

เหมือนเป็น สิ่ง น่าเบื่อ สำหรับ นักเดินทาง
บางประเภทที่ต้องมาศึกษาข้อมูลประวัติที่มาที่ไปของ
จุดหมายปลายทาง แต่โดยส่วนตัวคิดว่า ‘ความน่าเบื่อ’
ตรงนี้แหละที่เป็นเส้นแบ่งระหว่างนักเดินทางกับ
นักท่องเที่ยว

พูดไปก็เหมือนยกหางหรือสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่
ตัวเอง แต่ในทุกครั้งแห่งการพาตัวเองเรียนรู้ความวุ่นวาย
ของเมืองกรุง สิ่งหนึ่งที่ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ คือ
การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของพื้นที่นั้นๆ

ยิ่งรู้จักพื้นที่มากเท่าไร การเดินทางจะยิ่งสนุก
มากขึ้น ใครไม่เชื่อจะลองทดสอบดูก็ได้ ต่อให้เป็น
นักท่องเที่ยวสายช้อปปิ้งก็เถอะ การรู้จักพื้นที่มากขึ้น
อาจจะทำให้คุณรู้จักแหล่งจับจ่ายใช้สอยในแบบ Unseen

ได้เลยทีเดียว

ตั้งแต่ระบบอินเทอร์เน็ตถือกำเนิดขึ้นมาบนโลกใบนี้ ผู้เขียนทำงานได้ง่ายขึ้นกว่าแต่ก่อนชนิดหน้ามือเป็นหลังมือ จากที่เคยต้องเข้าห้องสมุด ค้นคว้าหนังสือเป็นตั่ง ๆ แต่ปัจจุบันเพียงแค่คลิกที่เดียวข้อมูลมากมายก็มาให้เราได้เลือกสรรใช้งานแล้ว

ถึงกระนั้นก็ตามไม่ใช่ว่าทุกเรื่องบนอินเทอร์เน็ตจะเชื่อถือได้ อันนี้ต้องแล้วแต่สติปัญญาในการวิเคราะห์ของแต่ละบุคคล

กูเกิลเสิร์ชทำงานได้เดี่ยวเดียว สงสัยเหมือนงานจะเข้า จะไม่ตกใจได้อย่างไรพื้นที่ที่กำลังรอเราอยู่เบื้องหน้ามีประวัติความเป็นมาชนิดที่เรียกว่าผู้เขียนเกิดใหม่สัก 10 รอบ อายุรวมกันยังไม่เท่าอายุเมืองหลังสวนเลย

ตอนแรกคิดว่าร้ายยาวตั้งแต่สมัยโบราณ บังเอิญนึกถึงคำของนักเขียนรุ่นพี่ท่านหนึ่งได้ว่า เวลาเขียนหนังสือท่องเที่ยวนะเขียนให้เป็นหนังสือท่องเที่ยวอย่าเขียนให้เป็นหนังสือประวัติศาสตร์ ส่วนวิญญูณนักประวัติศาสตร์นี่เก็บไว้ที่บ้านบ้างก็ได้

“อันคงเอาพอเป็นน้ำจิ้มให้มีรรถรสเพิ่มในการเดินทางพอแล้วกัน” ในใจพาลงคิดไปอย่างนั้น

3

บริเวณลุ่มน้ำหลังสวนเป็นแหล่งที่มีมนุษย์เข้ามาอาศัยตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ส่วนจะเป็นชนชาติไหนนั้น ณ ตอนนั้นเส้นแบ่งแห่งชาตินั้นยังเลือนลางจนแทบจะกล่าวได้ว่าไร้ซึ่งความหมายใดๆ

จังหวะที่กำลังเฝ้ามองกับภูเก็ล นึกขึ้นได้ว่าเคยอ่านเจอในหนังสือ ‘ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฉบับ кемบริดจ์’ ว่าชนพื้นเมืองดั้งเดิมของเกาะแก่งและคาบสมุทรเอเชียอาคเนย์ส่วนมากมักจะเป็น ชนชาติที่พูดภาษากลุ่มภาษามลายู-โพลีเนเซีย

คนในพื้นที่ดั้งเดิมก็คงไม่พ้นไปจากชนชาติที่ในหนังสือว่าไว้อย่างแน่นอน

วกกลับมาพูดถึงยุคสมัยของเราดีกว่า หลังสวนเป็นหัวเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งในแหลมมลายู เคยได้รับการยกฐานะเป็นหัวเมืองจัตวาขึ้นต่อกรุงเทพมหานครโดยตรงในสมัยต้นรัชกาลที่ 5 ครั้นสมัยที่จัดตั้งมณฑลชุมพรในปี พ.ศ. 2439 หลังสวนจึงเป็นจังหวัดหนึ่งของมณฑลชุมพร

ต่อมาในสมัย ร.7 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ยุบจังหวัดหลังสวนลงเป็นอำเภอหลังสวนขึ้นกับจังหวัดชุมพร ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2475

ตราบาททุกวันนี่

ส่วนที่มาของชื่อหลังสวน หากจะเอาหลักฐานมา ยืนยันแบบชัดแจ้ง คงต้องยอมรับว่าจนด้วยเกล้าจริง ๆ พยายามเสิร์ชหาเท่าไรก็ไม่เจอข้อมูล ตกลงเอาตามที่ ภาครัฐบอกไว้แล้วกัน กระทรวงคมนาคมได้สันนิษฐาน ในปี พ.ศ. 2459 ว่า คำว่า ‘หลังสวน’ น่าจะเพี้ยนมาจากคำว่า ‘วังสวน’ หรือ ‘คลังสวน’ ซึ่งหมายถึงแหล่งหรือ ที่รวมของผลไม้ทุกชนิด

สอดคล้องกับเมื่อครั้งที่พระยาอุปกิตศิลปสาร (2422-2484) เดินทางไปตรวจราชการที่เมืองหลังสวน ท่านได้สันนิษฐานเกี่ยวกับที่มาของคำว่า ‘หลังสวน’ ไว้ ดังนี้

“คำว่าหลังสวน จะผิดหรือถูกขอฝากไว้ในที่นี้ด้วย คือ ริมฝั่งทั้งสองของแม่น้ำ ไม่เห็นมีบ้านเรือนอย่างแม่น้ำ เรา มีแต่สวนคร่อมทั้งสองฟาก มีแต่ทางขึ้นลงจากแม่น้ำ เท่านั้น ถามผู้แจวเรือว่า แล่นี่ไม่มีบ้านดอกหรือ เขา ตอบว่ามีแต่อยู่หลังสวนขึ้นไป ภายหลังข้าพเจ้าไปเที่ยว ตามบ้านเหล่านั้นก็ได้เห็นจริงตามที่เขาพูด จึงสันนิษฐาน ว่าเมืองหลังสวนคงมาจากคำที่บ้านเมืองอยู่ข้างหลังสวน ลึกเข้าไป”

4

“เหลือเวลาอีก 5 นาทีจะได้เวลารถด่วนพิเศษ สุราษฎร์ธานี ออกจากสถานีหัวลำโพง” ลั่นเสียงประกาศ ผู้เขียนวิ่งตาลีตาเหลือกจากอินเทอร์เน็ตคาเฟ่หน้า หัวลำโพงไปขึ้นรถแทบไม่ทัน

ขึ้นรถไปพร้อมกับคราบเหงื่อและสายตารอบข้าง ที่มองมาเป็นสายตาเดียวกัน ก็ได้แต่โปรยยิ้มรับไปตาม มารยาท

แต่เอ๊ะ ขึ้นผิดขบวนหรือเปล่านี เหมือนนั่งอยู่บน รถยูโรทริป รายรอบกายเต็มไปด้วยฝรั่งหัวทอง ใจเราก็ตามประสานคนเดินทางอยากจะหันไปพูดฟัดฟอไฟด้วย แต่พอสิ้นเสียงของฝรั่งกลุ่มนั้นเท่านั้นแหละ ปรับเก้าอี้นอนทันที

ก็พวกเล่นเว้าสเปนกันมันเลย หนุ่มผู้ดีเก๋า ชาวอยุธยาแบบเราก็จบเกมสิครับ

แสงวันใหม่ยิ้มต้อนรับพร้อมกับรถไฟเข้าเทียบ ชานชาลาสถานีหลังสวน ถึงตรงนี้จะบอกว่าถึงที่หมาย แล้วจริง ๆ ก็ยังไม่ถูกต้องนัก เพราะจุดหมายที่แท้จริงของเราอยู่ที่บ้านควนอันเป็นตำบลหนึ่งที่สังกัดขึ้นตรงกับ อำเภอหลังสวน เออ...ว่าแต่เราจะไปกันยังงัย

ถามใครต่อใครว่าบ้านควนไปทางไหน ไกลมั้ย

เดินไปได้หรือเปล่า หลังจากเดินตามทางอยู่ในตัวอำเภอ
เลียนาน ด้วยความน่าสงสารของผู้เขียนหรือความใจดี
ของคนท้องถิ่นก็ไม่ทราบได้ จู่ๆ มีคุณลุงใจดีท่านหนึ่ง
เดินมาถามว่าเราจะไปไหน พร้อมกับแนะนำวิธีการ
เดินทางให้

การเดินทางถ้าไม่มีรถส่วนตัวก็อาจจะลำบาก
นิดหน่อย แต่ก็ไม่ใช่เรื่องยากเย็นแสนเข็ญอะไรนักเพียง
นั่งรถประจำทางสายหลังสวน-สุราษฎร์ธานี ต่อบอก
ไปบนถนนสายเอเชีย (ถนนเพชรเกษม) ประมาณ 10
กิโลเมตร จะเห็นป้ายทางเข้าที่ทำการ อบต.บ้านควน

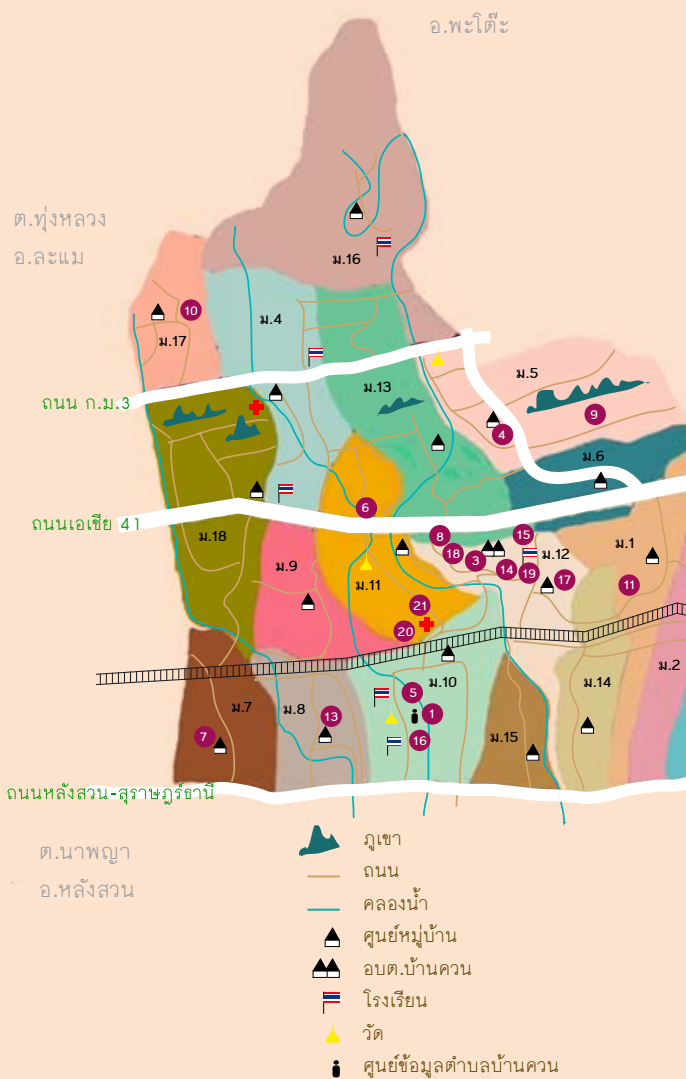
กดกริ่งลงจากรถด้วยความมั่นใจโดยไม่ถามคน
บนรถเลยว่าจะต้องเข้าไปอีกไกลไหม ผลของความอวดเก่ง
คือต้องเดินลากขาไปอีกกว่ากิโลเมตรจึงจะได้เจอ
จุดหมายปลายทางของเรา

จากการสอบถามผู้เฒ่าของหมู่บ้าน ทำให้ทราบว่าที่เรียกว่า ‘บ้านควน’ นั้น เรียกตามสภาพที่ตั้งของตำบล
ที่เป็นพื้นที่สูง และภาษาพื้นบ้านภาคใต้ คำว่า ‘ควน’
หมายถึงที่สูงเป็นลูกควน ชาวบ้านจึงนิยมเรียกติดปาก
กันว่า ‘บ้านควน’ ตลอดมา

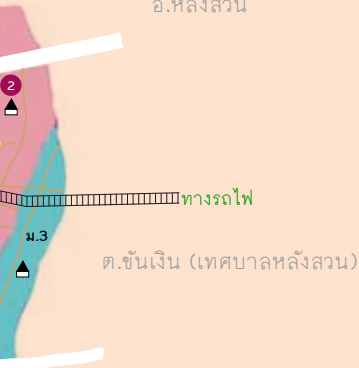

แผนที่แหล่งปฏิบัติการเรียนรู้ บ้านควน

ต.หาดยาย
อ.หลังสวน

ต.ท่ามะปลา
อ.หลังสวน

- 1 เวทีประชุมสัจจะ
- 2 เวทีประชุมหมู่บ้าน
- 3 สภาองค์กรชุมชน
- 4 แผนแม่บทชุมชนระดับหมู่บ้าน
- 5 สภาวัฒนธรรมตำบลบ้านควน
- 6 กลุ่มอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 7 ระบบเกษตรพอเพียง
- 8 กลุ่มปุ๋ยหมักชีวภาพ
- 9 ป่าชุมชนบ้านช่องสะถ่อน
- 10 การจัดการอนุรักษ์ต้นน้ำเขารวม
- 11 ธนาคารต้นไม้
- 12 แหล่งท่องเที่ยวถ้ำเขาเกรียบ
- 13 กลุ่มออมทรัพย์
- 14 เครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน
- 15 กองทุนสวัสดิการตำบล
- 16 กองทุนกำนันผู้ใหญ่บ้าน
- 17 กองทุนแม่ของแผ่นดิน
- 18 ชุมชนป้องกันตำบล
- 19 ศูนย์พัฒนาครอบครัว
- 20 นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาพ
- 21 ชมรมผู้สูงอายุ

๐๒ ชุมชนหัวก้าวหน้า ชุมชนประชาธิปไตย

หลังจากอดหลับอดนอนบนรถไฟทั้งคืน สภาพผู้เขียนแทบไม่ต่างจากศพเดินได้ ตอนแรกพี่ๆ สมาชิกสภา อบต. แนะนำให้พักก่อน แต่เหมือนผู้เขียนจะซ่าไม่ดูสังขาร ทำใจได้ละครับในเมื่อเรามาทำงาน แถมอีกอย่างมีเวลาจำกัด ก็เลยอยากจะใช้เวลา 3 วันนี้ให้คุ้มค่าที่สุดที่สุด

นั่งคุยกับสมาชิกสภาอยู่ได้ไม่นาน รองนายก อบต.บ้านควน **พีแดง-ไพบุลย์ นุ้ยพิน** เดินเข้ามาทักทาย “เราใช้มัยที่โทรคุยกับพี่เมื่อวันก่อน นายกษผากมาบอกว่าช่วงนี้ไม่ว่างจะลงแหล่งเรียนรู้ด้วย แต่เรื่องนี้ไม่ต้องห่วง โครงการของ สสส. พี่เป็นคนดูแลอยู่แล้ว เดี่ยวพาลุยเอง”

ไพบุลย์ นุ้ยพิน

ไม่ต้องพูดพาล่ามทำเพลงอะไรมากมาย พี่แดง พา ผู้เขียน ลัดเลาะไปบนถนนคอนกรีตบ้าง ถนนลูกรังบ้าง ตัดผ่านสวนปาล์ม

คนโน้นที่ ตัดผ่านสวนยางพาราคนนี่ที่ ไม่นานเราก็ไปถึง
ศูนย์บริการประชาชน อันเป็นที่ทำการของศูนย์เรียนรู้วิถีที่
ประชุมสัจจร

ไม่เห็นมีอะไรสะดุดตาหากเราใช้สายตาแค่เพียง
ภายนอก หากเพียงเดินเข้าไปภายในอาคาร หากเพียงใช้ใจ
พิจารณา เราจะพบว่าด้วยอาคารหลังเก่า ๆ หลังนี้ มี
ความหมายต่อคนในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อเข้าไปภายใน จะพบสื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ที่ครบครันและเป็นระบบแบบที่สถาบันการศึกษาบางแห่ง
ยังอาจ เขาถึงว่ามองอะไรมองแต่เพียงภายนอกไม่ได้จริง ๆ

เดินดูภายนอกภายในศูนย์เรียนรู้ได้พักหนึ่ง พี่แดง

แนะนำคุณลุงใจดีคนหนึ่งให้รู้จัก พร้อมกับบอกว่า

“สงสัยอะไรไม่ต้องถามพี่แล้ว วิทยากรตัวจริงมาแล้ว คุณกันให้เต็มที่เลยนะ”

การสื่อสารภายในที่เป็นปัญหา ที่มาของปัญหาท้องถิ่น

“คุณลุงครับ เอาเข้าจริง ๆ แล้ว ทำไมเราต้องมีเวทีประชุมสัจจกรด้วย ในเมื่อแต่ละหมู่บ้านก็มีการประชุมอยู่แล้ว หรืออย่างใน อบต. เขาก็มีประชุมสภากัน แล้วเวทีประชุมสัจจกรมันไม่ไปซ้ำซ้อนหรือครับ”

ยังไม่ทันตั้งตัว **คุณลุงล้วน ลุยภูมิประสิทธิ์** วิทยากรของเราก็ถูกถามทันที

ลุงล้วนไม่รีบตอบอะไร กลับขยับแขนไปมา “เอาอย่างนี้นะ ก่อนที่จะรู้ว่าเวทีประชุมสัจจกรมีหน้าที่อะไร ลุงอยากเล่าถึงปัญหาของชุมชนในสมัยก่อนให้ฟัง สมัยก่อนผู้ใหญ่บ้านของแต่ละหมู่บ้านทำงานแบบต่างคนต่างทำ ขาดการบูรณาการทั้งกับหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก

“ตอนนั้นบ้านควนเราแย่มาก ผู้นำไปทาง ชาวบ้านไปทาง แยกขนาดที่ว่าผู้ใหญ่บางคนไม่รู้จักกันด้วยซ้ำไป สิ่งที่ชาวบ้านต้องการก็ไม่ได้มีการตอบสนอง ท้องที่ไปทำอะไรก็ไม่รู้ จึงไม่ตรงตามความต้องการของชาวบ้าน อะไร

ที่ชาวบ้านควรรู้จักกลับไม่รู้ จนเราเห็นแล้วว่าจะปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไปไม่ได้”

เหมือนสิ่งที่เรียนมาผิดไปจากสภาพความเป็นจริงหมด ที่เคยเข้าใจว่าชุมชนเกษตรกรรมชนบทจะต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดแน่นแฟ้น ผู้คนในชุมชนต่างสามัคคีกัน แต่ข้อมูลจากทุ่งล่วนทำให้เข้าใจว่าชุมชนชนบทสมัยใหม่ก็ไม่ได้มีความแตกต่างไปจากชุมชนเมืองเท่าใดนัก

ที่เคยสนิทชิดเชื้อ รู้จักหน้าค่าตาว่าใครเป็นลูกเต้าเหล่าใคร ก็กลายเป็นเกือบจะไม่รู้จักกัน

ฟังจากที่ทุ่งล่วนเล่าแล้ว ส่วนตัวคิดว่าเรื่องจะรู้จักกันหรือไม่รู้จักกัน หรือเรื่องที่จะไม่ทำงานร่วมกันคิดว่าเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องใหญ่หากผลลัพธ์ออกมาดี ชุมชนได้ประโยชน์กันถ้วนหน้า แต่ปัญหาของมันก็คือพอต่างคนต่างทำแล้ว ปัญหาของชาวบ้านไม่ได้รับการแก้ไขตามความต้องการ

สภาประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาบ้านควน

สภาแห่งประชาชน

“ราวปี 2539 พวกผู้นำชุมชนเริ่มคุยกันแล้วว่า จะปล่อยให้ชุมชนเป็นอย่างนี้ต่อไปไม่ได้ สมัยนั้นมีกำนัน ประเสริฐ ทองมณี และผู้ใหญ่สุดโสภณ วงศ์จันทร์ เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในการจัดการประชุมแลกเปลี่ยนระหว่างหมู่บ้าน

“เนื้อหาในการประชุมก็จะเป็นการนำเสนอปัญหาความเป็นไปของคนในพื้นที่ โดยเวทีจะเปิดโอกาสให้แต่ละพื้นที่เข้ามานำเสนอในที่ประชุม ที่ประชุมก็จะประสานกับหน่วยงานราชการเบื้องบน นอกจากนั้นยังมีหน้าที่กระจายข่าวจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ให้ชาวบ้านได้รับรู้รับทราบ”

เห็นภาพในส่วนผู้นำชุมชนแล้ว จึงนึกถึงระดับชาวบ้าน เราอยากรู้ว่าพวกเขามีสิทธิมีเสียงกันเพียงใด

ประเด็นนี้ลุงล้วนตอบได้น่าสนใจ “เรื่องที่จะให้ชาวบ้านทั้งหมดมาร่วมประชุมในเวทีสังกฐนคงเป็นไปได้ บทบาทของชาวบ้านจะมีในช่วงประชุมหมู่บ้านของแต่ละหมู่ เมื่อประชุมหมู่บ้านเสร็จ ผู้นำท้องที่ คือผู้ใหญ่บ้านจะนำปัญหาที่รับฟังมาไปเสนอในที่ประชุมสังกฐน”

ลุงล้วนยังได้กล่าวย้ำอีกว่า “ในทุกขั้นตอนการตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ทำอะไร ท้องที่ ท้องถิ่น ภาค

ประชาชน และภาคีพัฒนา ต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีฉันทามติร่วมกัน”

เห็นรูปแบบในการทำงานแล้วก็สมกับที่ลุงล้วนคุยไว้จริงๆ

‘นวัตกรรมประชาธิปไตยแบบจำเพาะ สภาประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาบ้านควน’

ท้องถิ่นท้องถิ่น การทำงานแบบดับเบิลทีม

แต่เดี๋ยวก่อน เท่าที่ฟังยังไม่เห็นการเข้ามาจับบทบาทของ อบต. เลย แล้วอย่างนี้จะเรียกว่ามีส่วนร่วมทุกภาคส่วนได้อย่างไร คำตอบของลุงล้วนพาเราไปถึงบางอ้อ

“ที่สงสัยว่า อบต. หายไปไหนนั้น ไม่ต้องงุนงงสงสัย ยุคแรกที่มีการประชุมจะเป็นการประชุมเฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) โดยท้องถิ่น (อบต.) ไม่ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย จนปี 2551 กำนันประเสริฐ คนที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้มีการประชุมนี้ชนะการเลือกตั้งนายก อบต. จึงทำให้การร่วมมือระหว่างท้องถิ่นและท้องถิ่นดำเนินไปแบบใกล้ชิด”

เป็นไปได้หรือไม่หากกำนันประเสริฐไม่ได้รับการเลือกตั้ง เวทีประชุมสัญจรก็ยังคงวนเวียนอยู่ที่การทำงาน

เฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายท้องที่โดยที่ท้องถิ่นผู้มีงบประมาณ
ไม่เข้ามาร่วมด้วย

นึกถึงตรงนี้แล้วก็พานึกถึงคนในชุมชนอื่นๆ ว่า
มีปัญหาการทำงานร่วมกันระหว่างท้องที่และท้องถิ่น
หรือไม่ ตรงนี้ถือว่าเป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญที่สังคมไทย
จะมองข้ามไม่ได้เป็นอันขาด หากอยากรจะให้การบริหาร
งานท้องถิ่นตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน
อย่างแท้จริง

หากสิ่งที่กังวลไม่ได้เกิดกับบ้านควน ปัจจุบันเวที
ประชุมสัญจรมีบทบาทเป็นเข็มทิศให้แก่การบริหารงาน
ท้องถิ่นของ อบต. อย่างขาดไม่ได้

“ตอนนี้ อบต. จะจัดทำแผนพัฒนาโดยที่ท้องที่
ไม่รู้ไม่ได้ โครงการเกือบทุกโครงการจะมาจากมติจาก
การประชุมสัญจร โดยท้องถิ่นจะนำข้อมูลเหล่านั้นไปจัด
ทำแผน เพื่อบรรจุแผนแล้วก็เสนอทำข้อบัญญัติ
งบประมาณเข้าสภา”

นางกรคนต่อไพบี๊ทำ เท่ากับฆ่าตัวตาย

แม้แต่อ้อมเอมกับความสำเร็จของเวทีประชุมสัญจร
ขณะเดินกลับจากศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หันไปถามพี่แดง

ว่า ถ้าผู้บริหารชุดต่อไปเขาไม่เอาด้วยจะเกิดอะไรขึ้น

พอดีลุล่วงได้ยื่นพоди จึ่งเอ่ยขึ้นมาว่า

“ในส่วนของอนาคตที่ว่าท้องถิ่นจะแยกกับท้องถิ่น
ผมคิดว่าเป็นไปไม่ได้ เพราะว่าชาวบ้านที่เคยได้รับ
ประโยชน์มาแล้วเขาคงไม่ยอม แต่หากมีผู้บริหารบางชุด
เลือกที่จะแยกตัว ก็คิดว่าผู้บริหารชุดนั้นคงได้ทำงาน
สมัยเดียวและคงไม่ได้รับเลือกอีกแน่

“แต่สมมุติว่าท้องถิ่นแยกตัวไปจริงๆ ท้องที่ก็ยังสามารถ
สามารถดำเนินงานต่อไปได้ เพราะว่าท้องที่ที่มาก่อนหน้า
ที่ท้องถิ่นจะเข้ามาร่วมอยู่แล้ว แต่จะมีปัญหาก็คงตรงที่รับรู้
ปัญหาแต่ไม่มุ่งไปพัฒนา”

ก็จริงอย่างที่ลุงลั่นว่า คงไม่มีผู้บริหาร อบต.ชุดไหน
บ้าจี้ถอนตัวออกจากเวทีประชุมสัญจรนี้ ก็เห็นๆ อยู่
ว่าเวทีนี้ทำให้ตนเองทำงานได้ง่ายขึ้น ได้ตรงตามความ
ต้องการของชาวบ้านมากขึ้น ตนเองก็ถูกว่าถูกดำน้อยลง
คืออย่างนี้คงไม่มีเหตุผลให้ อบต. ถอนตัวออกไปแน่ๆ

03 ป่าบ้านช่องสะท้อน

ที่มัน (เกือบ) สดทั้งจากความอุดมสมบูรณ์

พี่แดงพาไปแวะกินข้าวกลางวันพร้อมกับแจ้งข่าวดีว่า เตี่ยวนายภจะตามมา แต่เหมือนจะหลอกให้ตีใจ นายภมีเวลาให้สัมภาษณ์แค่ครึ่งชั่วโมงเพราะว่าติดภารกิจในตัวอำเภอ

เรื่องนี้เข้าใจได้ ผู้บริหารท้องถิ่นก็เป็นอย่างนี้เกือบทุกพื้นที่ แต่ละวันวิ่งประชุมที่โน่น ดูนานที่นี้ตัวเป็นเกลียวได้คุยเท่านั้นก็ตีแล้ว เพราะจริง ๆ ก็อยากฟังจากปากของหัวหน้าผู้บริหารเหมือนกันว่าที่บ้านควนบริหารงานกันอย่างไร หรือว่ามีปัญหาอะไรที่หนักอกหนักใจบ้าง

ประเสริฐ ทองมณี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน เดินมาในชุดเต็มยศ หน้าตานายภชุดันตามประสานกัฒ หากพอได้สัมผัสตัวตนของนายภ พบว่าแท้จริงแกตั้งใจดี ทั้งคุยง่าย ทั้งไม่ถือตัว ถามอะไรเกือบจะออกแนวอับดุลเลยทีเดียว คือ ‘ถามอะไรตอบได้’

พูดคุยได้ครู่ใหญ่ พอจะเห็นภาพปัญหาของชุมชนซึ่งก็ตรงกับที่ลุงลั่นเล่าให้ฟังที่ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้เวทีประชุมสัจจจร คือปัญหาการทำงานที่ต่างคนต่างทำ จนกลายเป็นว่าการพัฒนาต่างๆ ไม่เป็นไปตามความต้องการของชาวบ้าน

ปัญหาที่นายภเพิ่มเติมให้ก็คือปัญหาการขาดแคลนน้าของบ้านควนที่ทุก ๆ ฤดูแล้งจะมีปัญหาอย่างหนัก

ประเสริฐ ทองมณี

“ผมมองว่านับจากปี 2540 เป็นต้นมา พื้นที่บ้านควนมีปัญหาใหญ่เรื่องน้ำ ทั้งที่เมื่อก่อนน้ำทำอุดมสมบูรณ์มาก ในห้วย ในหนอง ในบึง น้ำมีหมด พอน้ำเริ่มลดลงเราก็เริ่มสำรวจแล้วว่าอะไรคือสาเหตุ จนจับประเด็นได้ว่าปริมาณของน้ำขึ้นอยู่กับจำนวนของป่าไม้ ถ้าจะทำเรื่องน้ำก็ต้องปลูกป่าควบคู่ไปด้วย”

คุยกับนายกฯ เสรีจ พีแดงเดินเอาแผ่นพับของแหล่งเรียนรู้แหล่งต่อไปมาให้ “ป่าชุมชนบ้านช่องสะท่อน”

กาแฟล่องฟ้า เสด็จที่เบียดเบียนธรรมชาติ

ขณะที่รถกำลังแล่นผ่านเทือกสวนของเกษตรกรชาวบ้านควน ก็ได้แต่นึกในใจ มันจะเป็นไปได้อย่างไร ชุมชนที่มีความเขียวชอุ่มอย่างนี้จะมีปัญหาขาดแคลนน้ำในยามหน้าแล้ง แตกนั้นก็อยู่ในที่ที่อาจจะจะเป็นความเขียวชอุ่มที่เราเห็นตรงหน้านี้ก็ได้ที่ทำให้เกิดปัญหา

สันนิษฐานเอาแบบผู้ไม่มีความรู้ทางการเกษตร บรรดาพวกพืชทำเงินของชุมชนล้วนแล้วต่างต้องใช้น้ำเป็นตัวเร่งผลผลิต แต่ละบ้านก็ปลูกกันในปริมาณมีใช้น้อย ดังนั้นพอถึงเวลาเร่งผลผลิตต่างฝ่ายก็อาจจะพากันแย่งกันใช้น้ำจนก่อให้เกิดการขาดแคลนก็เป็นไปได้

คิดแบบนี้ก็น่าจะเป็นการด่วนสรุปกันไปโดยไม่รู้เหตุผลที่แท้จริง สู้ปล่อยใจให้ว่างแล้วไปคุยกับผู้รู้น่าจะ เป็นวิธีที่เหมาะสมกว่า

แรกพบกับ **ผู้ใหญ่อุสมะ นุ้ยพิน** รู้สึกคุ้นๆ หน้าคุ้นๆ ชื่อ...ยังงั้นไม่รู้ ถามไถ่จนได้ความ ที่แท้แถมเป็น พี่ชายพี่แดงนี่เอง

“ป่าในหมู่ 5 บ้านช่องสะท้อนของเรามีจุดอ่อนตรง ที่อยู่กลางชุมชนและไม่มีหน่วยงานไหนเข้ามารับผิดชอบโดยตรง ชาวบ้านสามารถบุกรุกได้จากทุกทิศทุกทาง บางส่วนจึงแผ้วถางป่าจับจองพื้นที่เพื่อปลูกไร่กาแฟกับยางพารา และมีการใช้ยาโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่

สุเมธ น้อยพิน

ตามมา ส่งผลกระทบบ้างให้ทั้งป่า ทั้งสัตว์ได้รับความเดือดร้อนจนล้มตายไปเป็นจำนวนมาก

“ผลกระทบมันไม่ได้มีแค่นั้น น้ำท่าที่เคยมีก็ลดลงจนบางปีถึงขั้นไม่มีน้ำใช้ไปเลย จนชาวบ้านคิดว่าทนไม่ไหวแล้ว จึงได้รวมกลุ่มกันเพื่อฟื้นฟูป่าไม้และสัตว์ป่าให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง”

ตอนนั้นยังคงสงสัยอยู่ว่าในเมื่อไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบอย่างเป็นทางการ แล้วผู้ใหญ่สุเมธกับพรรคพวกจะขึ้นไปไล่คนที่เขาบุกรุกอย่างไร

ฉันทามติชุมชน กฎระเบียบสำหรับการจัดการคนทำค้างป่า

“หมู่บ้านมีมติปิดป่าในวันที่ 4 ธันวาคม 2540 โดยสั่งให้คนที่ทำกินอยู่บนนั้นย้ายลงมาในทันที เราทำงานแบบอิงมติหมู่บ้านมาโดยตลอด ไม่มีการตัดสินใจเองทุกขั้นตอนจะนำเข้าไปประชุมหมู่บ้าน คนที่ไม่ยอมก็มีพวกนี้จะอ้างว่ามติหมู่บ้านไม่ใช่กฎหมาย”

นั่นนะสิ ในใจก็แย้งผู้ใหญ่ว่ามติหมู่บ้านไม่ใช่กฎหมาย ถ้าใครเขาไม่เชื่อฟังจะไปทำอะไรเขาได้

“เราถือว่ามตินี้เป็นเสียงส่วนใหญ่ของหมู่บ้าน เพราะฉะนั้นคุณก็ต้องปฏิบัติตาม ถามว่าคนที่อพยพลงมาแล้ว เขาจะเดือดร้อนมั้ย มีที่ดินอยู่ข้างล่างมั้ย ตอบว่าส่วนใหญ่พวกนี้มีที่ทำกินข้างล่างกันอยู่แล้ว จึงไม่เดือดร้อนมาก ส่วนพวกที่ไม่ยอม เราก็ใช้กฎของหมู่บ้านเป็นเครื่องนำทาง”

กระนั้นก็ได้ละแล้วคนที่เขาขึ้นไปลงทุนลงแรงมาแล้วจะทำอย่างไรต่อไป สี่หน้า ท่าทางของผู้เขียนคงไปสะกิดใจพิสุเมธ

“แต่หมู่บ้านก็ไม่ได้ใจร้ายนะ ยังอนุโลมให้คนที่ทำสวนยางขึ้นไปกรีดยางได้ แต่ห้ามตัดต้นยางเด็ดขาด มาตรการของหมู่บ้านจะให้คงต้นยางไว้ แต่ว่าห้ามบุกรุกเพิ่มเติม ส่วนพวกที่ปลูกกาแฟถอยลงมาหมดแล้ว”

แนวกันชนทำเงิน แนวทางจั่งจิ้น

ชายสวนของฟัสเมธ มองเลยไปจะเห็นแนวชายป่าที่คั่นกลางด้วยลำธารสายเล็ก บรรยากาศช่างคลาสสิกเหมาะแก่การเขียนหนังสือเสียจริง ๆ

เดินไปอีกนิด สะดุดตาเข้ากับแนวต้นไม้ที่ปลูกระหว่างชายสวนกับพื้นที่ป่า จะให้เชื่อว่าเป็นต้นไม้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติคงไม่ใช่แน่ ก็ฟิเล่นขึ้นเรียงเป็นระเบียบเสียขนาดนี้ ใครเชื่อว่าเป็นไม้ป่าก็เกินทนแล้ว

“ใครมาปลูกต้นไม้ริมป่าครับพี่”

“แนวต้นไม้ที่น้องเห็นเป็นแนวกันชนที่ชาวบ้านเขาปลูกเพื่อแสดงขอบเขตระหว่างป่าชุมชนกับพื้นที่ของชาวบ้าน ตรงนี้คณะกรรมการมีแนวความคิดอยู่สองแบบ แนวคิดแรกให้ชาวบ้านปลูกเป็นสองแถวขนานกันไป แถวหนึ่งเป็นของชาวบ้านอีกแถวเป็นของหมู่บ้าน

“ส่วนอีกแนวคิดหมู่บ้านจะทำสัญญากับเจ้าของพื้นที่แบ่งต้นไม้กันคนละครึ่ง เช่น ถ้ามีการปลูกแนวกันชน 100 ต้น หลังสวนนายแดง พอไม้อายุถึง 20 ปี ก็จะมีการแบ่งให้นายแดงนำไปใช้ประโยชน์ 50 ต้น เก็บไว้ให้ป่า 50 ต้น”

ส่วนตัวคิดว่าวิธีการนี้ก็ในรูปแบบที่น่าสนใจไม่น้อย เพราะคงต้องยอมรับจริงๆ ว่าถ้าไม่มีแรงจูงใจอะไรเลย แรงบันดาลใจในการอนุรักษ์ก็น่าจะถดถอย

ไปเรื่อย ๆ

ระหว่างที่เดินข้ามลำธาร เหลือบไปเห็นชาวบ้าน กำลังช่วยกันตัดเถาว์วัลย์ จึงถามพี่ผู้ใหญ่ไปว่า

“ทำไมเราต้องตัดเถาว์วัลย์เหล่านั้นทิ้งด้วย ปล่อยไว้ ตามธรรมชาติไม่ดีกว่าหรือ ไปตัดทิ้งอย่างนี้สัตว์ป่าอาจ เดือดร้อนได้นะ”

“ปัญหาที่สำคัญที่คนส่วนใหญ่มักมองข้ามก็คือ เรื่องของเถาว์วัลย์ เชื่อกันว่าต้นไม้ใหญ่ ๆ อย่างที่เห็นอยู่นี้ ถ้าโดนเถาว์วัลย์คลุมจะไม่นานก็จะตาย ตอนนี้ออกจาก เรื่องคนตัดไม้ก็มีเรื่องนี้ที่เป็นเรื่องหนักอกเพราะแรงงาน เราไม่พอ เถาว์วัลย์ก็ขึ้นเพิ่มทุกวัน ๆ”

เถาว์วัลย์ให้ความรู้ใหม่ บนโลกใบนี้ช่างมีอะไรให้ ค้นหาอีกเยอะจริง ๆ

เก็บกิน เก็บใช้เราไม่หวง

แต่ต้องร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติ

เดินผ่านกลุ่มชาวบ้านที่ร่วมใจกันตัดเถาว์วัลย์อยู่ ลองเชิงตะโกนถาม “พี่มาทำงานได้วันละเท่าไร”

“ทุกคนมาทำกันด้วยใจ ค่าแรงค่าแรงอะไรเราไม่คิด ถ้าจะเอาเงินจากหมู่บ้านก็อาจจะขอค่าน้ำ ค่ากาแฟ นิดหน่อย ว่าไปแล้วพวกเรา ก็กอบโกยจากป่ามาเยอะ

ตอนนี้ได้เวลาตอบแทนบ้าง”

หันไปแซวพี่แดงที่เดินตามมา “ปล่อยไว้ไม่ได้นะพี่ เรื่องดีๆ แบบนี้ อบต. ต้องเข้ามาสนับสนุนนะ” ส่วนอีกใจ ก็อดชื่นใจแทนเจ้าป่าเจ้าเขาไม่ได้ ที่ชาวบ้านต่างพากัน รวมแรงรวมใจกันบำรุงรักษาป่า

จังหวัดเดียวกันผู้เขียนเหลือบไปเห็นตะกร้าที่เต็มไปด้วยของป่าชาวบ้านที่มาช่วยกันตัดเถาวัลย์ จึงถาม พี่สุเมธต่อไปถึงการจัดการการใช้สอย ‘ของป่า’ ร่วมกันของคนในชุมชน

ถามเสร็จ พี่ผู้ใหญ่ชี้ไปที่รังผึ้งขนาดใหญ่

“นั่นคือแผนงาน ตอนนี้ทางคณะกรรมการของเรา มีมติแล้วว่าในอนาคตเราจะจัดให้มีการประมูลเพื่อที่จะเอางบที่ได้ไปจัดการดูแลป่า ส่วนของป่าอย่างอื่นเราไม่หวังห้ามเลยนะ ไม่ว่าจะเป็นเห็ดป่า ผักป่าหรือแม้แต่ตัวของน้ำผึ้งเองที่ตอนนี้ก็ยังปล่อยให้ขึ้นไปเอากันโดยเสรี”

หากอนุญาตให้แสดงความเห็น ถ้าปล่อยให้มีการประมูลแข่งขันกัน เวลาผู้ชนะการประมูลขึ้นไปเอาน้ำผึ้ง เขาจะไม่ขึ้นไปกอบโกยจนทำลายธรรมชาติหรือหกรอกหรือมันเป็นการแสดงความเห็นจากคนนอกด้วยความเป็นห่วงเป็นใย

พี่ข้าราชการไม่ต้อง เดี่ยวน้องชาวบ้านจัดการเอง

ขณะกลับลงมาจากชายป่า อดถามไม่ได้จริงๆ ว่า หากวันหนึ่งกรมป่าไม้เข้ามาบังคับใช้กฎหมายและเอาป่าไปดูแลเอง ชาวบ้านจะอย่างไร

ต่อเรื่องนี้สองศรีพี่น้องทั้งพี่แดงและพี่ใหญ่สุขเมธ ต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า

“ยังงั้นชาวบ้านก็ไม่ยอม เราปิดป่า เราดูแลป่ากันมา 10 ปีแล้ว เห็นได้ชัดว่าป่าไม่เพิ่มขึ้น อุดมสมบูรณ์ขึ้น ถ้าปล่อยให้เจ้าหน้าที่ดูแล ป่านี้อาจหมดไปแล้ว

“ถามว่าถ้าทำในลักษณะหุ้นส่วนกันทำได้มั๊ย... ทำได้ แต่ต้องยึดถือเสียงชาวบ้านเป็นสำคัญ อย่างตอนนี้ก็มีชาวบ้านไปขอความร่วมมือจากป่าไม้ เช่น ขอให้ป่าไม้บินสำรวจในพื้นที่ที่ชาวบ้านเข้าไม่ถึง”

ตรงนี้ถือว่าต่างฝ่ายต่าง win-win ด้วยกัน ป่าไม้ก็ได้ทำหน้าที่ ชาวบ้านก็ได้ (ทำหน้าที่) ดูแลป่า ไม่มีใครเสียกลับมีแต่ได้ผลประโยชน์ร่วมกัน

เดินมาจนใกล้จะถึงศูนย์เรียนรู้เพิ่งนึกขึ้นได้ว่าลืมถามถึงแนวทางในการทำงานร่วมกับป่าชุมชนแหล่งอื่นของบ้านควน ว่าแล้วก็จัดการเสียเลย

“เราทำงานร่วมกันหมดทั้ง 3 แหล่ง ป่าไหนก็ตามมีปัญหาถูกบุกรุกเราก็จะมาพูดคุยกันหาวิธีการแก้ไขร่วมกันผ่านเวทีประชุมสัญจร”

ท่าจะจริงตามที่ลุงลั่นเล่า กิจกรรมการพัฒนาเกือบทุกโครงการของที่นี่ต้องผ่านเวทีประชุมสัจจริง ๆ ก่อนที่จะกล่าวลา ผู้ใหญ่สุเมธได้ฝากเป็นกำลังใจถึงกลุ่มที่กำลังคิดจะทำป่าชุมชนไว้ว่า

“ปัจจัยที่ทำให้การทำป่าชุมชนประสบความสำเร็จ ปัจจัยหลักอยู่ที่กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มจิตอาสา เครือข่าย และเยาวชนรุ่นใหม่ โดยยี้คิดว่าถ้าไม่มีใครเริ่มป่าหมดแน่”

ฉันทามติ 6 ข้อ ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน

- 1 จะไม่มีการตัดไม้ทำลายป่าแม้แต่ต้นเดียว
- 2 ห้ามล่าสัตว์บนเขาและเขตป่าโดยเด็ดขาด
- 3 ให้ครอบครัวซึ่งอยู่บริเวณเขาเขาส่งกันดูแลและปลูกต้นไม้ตรงแนวกันชน
- 4 ให้พ่อพวงจ้างคนซึ่งทำการเกษตรบนภูเขาออกจากพื้นที่ทำกินบนภูเขาทั้งหมด
- 5 ให้มีการประชุมคณะกรรมการร่วมกันทุกเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและหาแนวทางในการพัฒนาแก้ไข
- 6 ส่งเสริมให้มีการปลูกป่าเพิ่มโดยเฉพาะไม้ป่าที่รับประทานได้

๐๔

ธนาคารต้นไม้
เพาะกล้าไม้
เพาะจิตสำนึก

แหวะเวียนไปเติมความสดชื่นที่ป่าชุมชนมาจน หายเหนื่อย ก็ได้เวลาเดินทางต่อไปยังศูนย์เรียนรู้แหล่ง ต่อไป คราวนี้ขอบังคับพี่แดงเลยว่าต้องพาไปดูแหล่ง เพาะชำกล้าไม้ เพราะยังติดใจและสงสัยไม่หาย ใน บ้านควนมีพื้นที่ป่าชุมชนตั้ง 4 แห่ง เวลาที่ส่งเสริมให้ปลูก ต้นไม้พร้อมๆ กัน จะไปเอาต้นไม้มาจากไหน

เหมือนไปรบกวนแผนการของพี่แดง เพราะเห็นแก โทเรเลียนคนนั้นที่ นัดแนะคนที่นี่ ตอนนั้นก็ออกจะเกรงใจ อยู่เหมือนกัน ขณะเดียวกันก็ไม่อยากให้ขาดตอนเรื่อง ระบบจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เมื่อกล่าวถึงเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมที่ไร มักคิดตลอดว่าพวกที่ชอบตัดไม้ ทำลายป่าหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาตินี้ ‘ช่างไม่รู้ อะไรบ้างเลย’ ว่าสิ่งที่พวกคุณทำอยู่นั้นอาจจะทำให้คุณ ร่ำรวยได้ในระยะสั้น แต่ในระยะยาว รุนลูก รุนหลาน สิ่งที่พวกคุณทำลงไปนั้นจะย้อนกลับมาทำลายเชื้อสาย ของพวกคุณเอง

คุยเรื่องนี้กับใครทุกคนต่างส่ายหน้าหมด เรื่องของ สามัญสำนึกสอนกันไม่ได้ ครั้นจะหันไปหาตัวช่วยในเรื่อง ของกฎหมาย นอกจากกฎหมายคุ้มครองป่าไม้ที่มักไป ทำลายวิถีชีวิตของคนชนบทแล้ว บรรดากฎหมายด้าน สิ่งแวดล้อมที่ไปบังคับใช้ในภาคอุตสาหกรรมของบ้านเรา

ก็มักจะเข้าข้างนายทุนตลอด

เล่าเรื่องนี้ให้พี่แดงกับพี่คนขับรถฟัง ทั้งคู่ต่างบอกว่า มันก็ไม่ได้สิ้นหวังไปเสียทั้งหมด ตอนนี้อากาศประชาชนเริ่มตื่นตัวแล้ว อย่างในบ้านควนใครมาทำลายป่า ทำลายธรรมชาติเป็นถูกประณามไป 3 บ้าน 8 บ้าน

ปลูกต้นไม้หัวใจคน จุดเริ่มต้นการอนุรักษ์

เลี้ยวรถเข้าบ้าน **ลุงไญ-ภิญโญ ทองหัตถา** ก่อนลงรถหันไปทางซ้ายมือเห็นแปลงเพาะชำต้นไม้ขนาดเล็กในใจเพิ่งคิดไปว่า แปลงเล็กแค่นี้จะไปพอยาไส้ป่าชุมชนขนาดยักษ์ได้อย่างไร

เก็บความสงสัยนั้นไว้ทีหลัง สิ่งแรกที่ยากรู้เมื่อพบปะหน้าลุงไญ ‘ธนาкарต้นไม้คืออะไร’ ได้ยินคำนี้มานานแต่ไม่เคยมีโอกาสคุยกับคนที่รับผิดชอบด้านนี้อย่างจริงจัง จัง ๆ เจอตัวจริงเสียงจริงคราวนี้ต้องจัดให้เต็มที่เสียหน่อย

“ลุงไญครับ ธนาкарต้นไม้คืออะไร”

“เหมือนเป็นกุศโลบายเสียมากกว่า เพราะว่าธนาкарต้นไม้ก็คือแปลงเพาะชำกล้าไม้ดี ๆ นี่เอง ต่างตรงที่แปลงเพาะชำทั่วไปเขาทำในเชิงการค้า เอาตัวเงินเป็นที่ตั้ง แต่ของเราจะมึการทำงานในรูปแบบที่ให้มิชชันบ้าน

ภิญโญ ทองหัตถา

เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักต้นไม้”

โครงการนี้คงไม่ได้ผุดขึ้นมาเองเหมือนดอกเห็ดอย่างแน่นอน จึงปล่อยให้ลุงโน้ตเล่าที่มาของธนาคารต้นไม้ให้ฟังดีกว่า

“ธนาคารต้นไม้ของตำบลบ้านควนเป็นกิจกรรมที่มีต่อเนื่องจากการประกาศป่าชุมชนบ้านช่องสะท้อนที่เริ่มต้นประกาศปิดป่าเมื่อปี 2540 สมัยนั้นเวลาจะปลูกป่าที่เราก็ต้องไปขอพันธุ์ไม้จากหน่วยงานนั้นที่หน่วยงานนี้ที่ ทางกลุ่มก็เล็งเห็นว่าทำอย่างนี้จะพึ่งพาตนเองไม่ได้ แต่กว่าจะเริ่มเป็นรูปเป็นร่างได้ก็เมื่อประมาณปี 2550 นี้เอง

“ประจวบเหมาะช่วงนั้นรัฐมีโครงการสนับสนุนกล้าไม้ให้มาปลูกตามแนวถนนภายในตำบลตลอดแนว ขณะทำงานภาคประชาชนจึงเห็นโอกาสที่จะจัดตั้ง

ธนาคารต้นไม้ขึ้นมา ซึ่งเราก็ใช้เวลาที่ประชุมสัญจรเป็น
ตัวช่วยโดยเสนอในเรื่องปลูกต้นไม้ในใจคน”

ถึงตรงนี้ **พิริสุทธิ์ คงภักดี** วิทยากรอีกท่านเล่า
เสริมต่อว่า

“หลังจากที่เราแต่งตั้งคณะกรรมการระดับตำบล
และออกกฎระเบียบเรียบร้อย จึงเริ่มเปิดรับสมาชิกเกิดเป็น
ธนาคารต้นไม้สาขาแรกของบ้านควนที่บ้านช่องสะท้อน
หมู่ 5 มีสมาชิกเริ่มแรกจำนวน 50 คน โดยธนาคารต้นไม้
จะแจกต้นไม้ให้คนละ 9 ต้น ไว้เพื่อปลูกกันตามแนวถนน
เขตสวนเขตบ้านของตนเอง”

เวียงสาฯ เสริมสร้างเครือข่าย

เมื่อสักครู่นี้เพิ่งไปที่บ้านช่องสะท้อนมาแท้ๆ กลับไม่รู้ว่าธนาคารต้นไม้สาขาแรกเริ่มต้นที่นั่น ทั้งพี่แดง และผู้ใหญ่สุเมธก็ไม่มีใครเล่าเลย ทำเอาเกือบเข้าใจผิดไปแล้วว่าธนาคารต้นไม้สาขาแรกเกิดที่หมู่ 1 บ้านเขาวอ

เจ้าน้อยยังสำคัญผิดว่าทวดดาวเป็นผู้ขายได้เลย นับประสาอะไรกับนักเขียนที่เพิ่งมาบ้านควนได้ไม่ถึงวัน

“ลุงโยธูครับ ตอนนีที่บ้านควนมีธนาคารต้นไม้กี่สาขา แล้วที่บ้านลุงนี้ถือว่าเป็นสาขาแรกๆ ของตำบลหรือเปล่า”

“หลังจากทำงานไปได้ 1 ปี เรามีการปรับกฎระเบียบตามปัญหาที่เกิดขึ้นจนมีความเหมาะสม พอสาขาแรกอยู่ตัวจึงเริ่มเผยแพร่ความรู้และเพิ่มจำนวนสาขาของธนาคารต้นไม้ จนทำให้เกิดมีธนาคารต้นไม้เพิ่มขึ้นอีก 3 สาขา ได้แก่ หมู่ที่ 10 หมู่ที่ 11 และหมู่ที่ 17

“ต่อมาในปี 2552 ธนาคารต้นไม้ได้รับการตอบรับจากประชาชนอย่างสูง และได้ขยายเพิ่มอีก 4 สาขา ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 16 หมู่ที่ 12 และหมู่ที่ 7 จนถึงปัจจุบันมีธนาคารต้นไม้ทั้งหมดจำนวน 8 สาขาย่อย มีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 326 คน”

คิดในใจบ้านควนมีหมู่บ้านในสังกัด 18 หมู่บ้านนี้ พี่เล่นมีธนาคารต้นไม้เสีย 8 สาขา สงสัยว่าจะเอาต้นไม้

ให้เต็มตำบลเป็นแน่แท้

ต่อเรื่องนี้ ลุงโญ้ออธิบายไว้น่าสนใจทีเดียว “ฟังดูเหมือนกับที่บ้านควนน่าจะมีธนาคารต้นไม้เพียงพอแล้ว แต่เชื่อมั๊ยเรายังคิดอยู่เลยว่ายังมีธนาคารไม่ครอบคลุมทั่วทั้งตำบล ตอนนี้แก่นำได้เสนอโครงการขยายธนาคารต้นไม้ต่อ อบต. ไปแล้ว กำลังรออนุมัติอยู่”

ลุงต้องการให้ธนาคารต้นไม้มีสาขาทั้งตำบล ใจคนใต้นี้ไปล้อเล่นไม่ได้จริงๆ

ปณิธานที่แรงกล้า สร้างแรงศรัทธาแก่ชุมชน

พิธีสุทธิน้ำมาให้น้ำดื่มคลายร้อน พร้อมชวนให้ดูแปลงเพาะกล้าไม้ที่อยู่ข้างบ้านลุงโญ้อ ถึงตรงนี้ความสงสัยที่ว่าแปลงเพาะชำขนาดเล็กที่เห็นเมื่อตอนเลี้ยวรถเข้ามาจะไปเพียงพออะไรกับผืนป่าชุมชนขนาดใหญ่มลายหายไปทันที

คิดไปคิดมาขั้นตอนการจะสร้างธนาคารต้นไม้ขึ้นมาสักแห่งก็ไม่น่าจะง่าย ๆ ปิดป่าไปเกือบ 10 ปี ธนาคารต้นไม้สาขาแรกถึงจะถือกำเนิดขึ้นมา แต่อะไรคือปัจจัยที่ทำให้ธนาคารต้นไม้เติบโตไวขนาดนี้

หยิบต้นกล้าขึ้นมาดู พลิกไป พลิกมา ในหัวยังคงสงสัยอยู่ “ทำไมมันโตเร็วจัง”

“ที่โตไวก็เพราะคณะกรรมการมีจิตอาสาเป็นที่ตั้ง ไม่หวังผลประโยชน์จากธนาคารต้นไม้ เรามีปณิธานไว้ว่า จะเน้น ‘ฝาก แลก แจก’ แลก...ชาวบ้านมีต้นไม้อะไรก็เอามา แลกจากธนาคารไป แจก...พอใครสมัครเป็นสมาชิกปั๊บก็ แจกไปเลย 9 ต้น หรือในวันสำคัญ ๆ ใครขอสนับสนุนก็ ช่วยเหลือเต็มที่ ส่วนการขายจะเป็นเรื่องท้าย ตรงนี้แหละ ที่ทำให้ชาวบ้านยอมรับ”

เหมือนลุงโง้วรู้ใจ เดินตามมาสมทบพร้อมกับ อธิบายให้ฟังทำไมธนาคารต้นไม้ของบ้านควนถึงได้ โตเร็วแบบก้าวกระโดดอย่างนี้

ปลูกต้นไม้ให้รู้ วิถีคนเกษตรกรรม

ต้นไม้เขียวขจีสดชื่นไม่เท่าเรื่องราวที่เพิ่งสดับรับฟัง แต่ไม่ได้มีแต่เรื่องจิตอาสาเพียงอย่างเดียว เรื่องปากท้อง แคนนำของธนาคารก็ไม่ได้มองข้าม

“นอกจากเรื่องปลูกต้นไม้เพื่อสาธารณะ เรายัง ส่งเสริมพันธุ์ไม้เศรษฐกิจเพื่อปลูกแซมในพื้นที่สวนยาง สวนปาล์ม เดี่ยวจะพาไปดูที่สวนของสมาชิกที่นั่นถือว่า เป็นอีกไฮไลต์เวลาที่มีคนมาดูงาน”

รีบหันหน้าไปดูหน้าพี่แดงทันที “เรายังพอมีเวลา ไข่ม้อยพี่ หมอตุ้มที่นัดไว้เขาคงไม่ว่าใช่เปล่า ถ้าเราไปช้า

หน่อย”

เห็นอากัปกิริยาตอบสนองแล้วคงไม่มีปัญหา

“เราไปกันเลยครับลุงเณ”

ออกจากบ้านลุงเณไปตามถนนภายในชุมชนประมาณ 5 นาที จึงถึงสวนตัวอย่างที่ลุงเณอยากทอดถอนนั้นยอมรับจริงๆ ว่าไม่ทันได้สังเกตว่ามีการปลูกต้นไม้แซมระหว่างแถวของต้นยางพารา เมื่อได้พิจารณาดูให้ชัดๆ จึงพบว่าในช่องว่างระหว่างต้นยางแต่ละแถวจะมีการปลูกต้นไม้แซมไว้ตลอด โดยเฉพาะไม้มะฮอกกานี

“ไม่เป็นไรหลาน ทุกคนที่มาตอนแรกก็บ่นอย่างนี้ทุกคน แต่พอเห็นไม้ที่ปลูกแซมต่างพากันพยักหน้ากันทั้งนั้น ตรงนี้ถือว่าเพิ่มช่องทางการสร้างรายได้ของชาวบ้านในพื้นที่อีกทางหนึ่ง นอกเหนือจากการประกอบอาชีพหลักของแต่ละครัวเรือน”

ผู้เขียนก็คงได้แต่บอกว่า ทำดีมีรวย (จริงๆ ครับ)

05 เก็บป่วงเรื่องใหญ่ ป้องกันได้ตัวงหวัตกรรม

ล่องเลยมาจนถึงบ้ายแก ตะลอนเข้าบ้านโน้น ออกบ้านนี้มาตั้งแต่ดวงตะวันเพิ่งโผล่พ้นฟ้า จนถึงยามที่ กำลังถึงช่วงเวลาแห่งแสงสุดท้ายของวัน เหนื่อย แล่นเหนื่อย อยากพักเต็มที แต่ด้วยความที่เป็นมืออาชีพ ความรับผิดชอบต้องมาก่อน

รถโยกไปโยนมาบนถนนสายลูกรัง ความคิดของผู้เขียนก็ลอยไปถึงเรื่องบริการสาธารณสุขของประเทศไทย

พยายามมองว่าที่ผ่านมาบ้านเราประสบความสำเร็จ ในการขยายความครอบคลุมของสถานบริการสาธารณสุข กระนั้นก็ตาม บนความเป็นจริงยังพบว่าความไม่เป็นธรรม ในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขยังคงดำรงอยู่

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเจ้าหน้าที่ไม่พอ การกระจาย บุคลากรไม่เป็นธรรม ศักยภาพของบุคลากรมีจำกัด ระบบบริการปฐมภูมิขาดคุณภาพและไม่เข้มแข็ง ทุกอย่าง ที่กล่าวมาแล้วล้วนแล้วแต่ยังเป็นปัญหาที่ยังรอการแก้ไขอยู่

เหมือนมือคติดกับการทำงานของภาครัฐ แต่เปล่าเลย ผู้เขียนเข้าใจในข้อจำกัดหลาย ๆ ประการของบ้านเราดี หากอยากเป็นกระจกอีกหนึ่งใบที่สะท้อนปัญหาด้าน สาธารณสุขของสังคมไทย

จากรับสู้รบก การไต่กลับของกระบวนการป้องกัน

พอเห็นสภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านควนแล้ว ก็โล่งจิตโล่งใจ อาจจะเป็นการตัดสินใจ หุนหันพลันแล่นไปหน่อย เพราะเพิ่งพูดไปถึงปัญหาทางด้านบุคลากร แต่เอาเข้าจริง ๆ แล้ว ถ้าอาคารพร้อม เครื่องมือพร้อม อย่างน้อยเวลาคนไข้เขามาใช้บริการ คนไข้ก็มีความมั่นใจในระดับหนึ่งแล้ว

หมอตุ่ม-นางจारी ศรีปาน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านควน เตรียมเครื่องฉายภาพ รอผู้เขียนและทีมงานอยู่ได้สักพัก

นั่งดูสไลด์พร้อมคำบรรยาย พอจะเก็บใจความ มาเล่าได้ว่า แม้ว่าแต่ก่อนที่นี้จะเป็นสถานีนามัยที่ โครงสร้างหรือกฎระเบียบในการบริหารเหมือนกับสถานี

จारी ศรีปาน

อนามัยอื่นทั่วๆ ไป ทว่าใน เนื้อหาของการทำงานที่นี้มี ลักษณะเชิงรุกที่ก้าวไปไกล กว่าในยุคสมัยนั้น

ที่ว่าไปไกลกว่า ชาวบ้าน ก็ลองคิดดูเอาเองว่าใน ช่วงยุค 2525-2538 จะมีสักกี่สถานีนามัยเปิดโอกาสให้ ชาวบ้านเข้ามาทำงานร่วมเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข ไม่ ต้อง เรื่อง การ สาธารณสุขหรือก เอา แค่ประชาชนเข้ามา มี ส่วนร่วมในการทำงาน กับรัฐยิ่งยากเลย

อสม. ชุดที่ว่าจะทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการ สืบหาข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับครัวเรือน ตรงนี้ ผู้เขียนซึ่งไม่ได้จบด้านสาธารณสุขมาก็ไม่ค่อยเข้าใจอะไร มากนัก แต่เขากันว่ากระบวนการทำงานในลักษณะนี้ จะเป็นการทำงานที่เน้นการป้องกันมากกว่าการรอให้ เจ็บไข้ก่อน

ง่าย ๆ คือแทนที่จะรอให้ชาวบ้านเจ็บป่วยแล้วจึง มาหาหมอ แต่นี่สำรวจล่วงหน้าเลยว่าชาวบ้านมีความ จำเป็นพื้นฐานอะไรบ้าง

ตรงนี้คงต้องให้หมอตุ้มมาอธิบายต่อ

“ประมาณว่าเราสำรวจมาชาวบ้านขาดอะไรที่จะใช้ประจำวันบ้าง เสร็จแล้วเราก็ก็นำไปหาขบประมาณมาสนับสนุนปัจจัยจำเป็นพื้นฐาน พอชาวบ้านมีปัจจัยพื้นฐานเพียงพอความเจ็บป่วยก็ลดน้อยลง

บริการถึงหน้าบ้าน รักษาถึงหน้าประตู

“ช่วงปี 2539-2549 เราได้รับการคัดเลือกเป็นสถานบริการนำร่องของศูนย์สิทธิบัตรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการและกลุ่มเสี่ยงในชุมชน และได้งบประมาณ 3,000 บาท

“ตอนนั้นเราเริ่มปรับมาทำงานแนวรุกแบบจริงจัง โดยเจ้าหน้าที่และ อสม. เข้าไปหาผู้ป่วยถึงในชุมชน ทั้งให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพ ทั้งส่งเสริมการออกกำลังกาย ทั้งฟื้นฟูทางการเคลื่อนไหวให้กับผู้พิการ”

“มีเพียงเท่านั้น หมอตุ้มเล่าว่าโครงการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดศูนย์สาธารณสุขมูลฐานครบทั้ง 18 หมู่บ้าน

“การถูกยกระดับจากสถานีอนามัยสู่โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เพิ่มความยุ่งยากในการทำงานบ้างหรือไม่”

หมอตุ้มปิดเครื่องฉายภาพ แล้วพาเดินออกมาคุย

ต่อตรงบริเวณหน้างานของโรงพยาบาล

“ตามนโยบายที่รัฐสั่งลงมาให้เราทำงานเชิงรุกในเรื่องงานบริการทั้ง 5 ด้าน คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น

งานทั้งหมดยกเว้นในข้อสุดท้ายเราทำอยู่ก่อนตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นสถานีอนามัย พอได้รับการยกระดับจึงไม่มีปัญหาในการปรับตัว

อย่างกายอุปกรณ์เพื่อฟื้นฟูร่างกายตรงหัวมุกก่อนถึงอาคารอเนกประสงค์หลังโรงพยาบาลนั้นก็มีความก่อนที่เราจะได้รับการประกาศเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล”

ฟังแล้วทั้งนะครับ

รพสต. แอ่งผลิตนวัตกรรมสุขภาพ

เล่นเองอยู่เสียนานว่า รพสต. คืออะไร ที่แท้ก็เป็นอักษรย่อของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลนี่เอง พุดมาถึงตรงนี้จึงให้ หมอตุ้มเล่าให้ฟังต่อไปอีก

“เนื่องจากบ้านควนมีพื้นที่ กว้างขวางทั้งยังมีถนนตัดผ่ากลางตำบล รพสต. จึงแบ่ง เขตความรับผิดชอบออกเป็น 2 โรงพยาบาล คือ รพสต. บ้านควน ตั้งอยู่หมู่ที่ 11 บ้านวัดเหนือ และ รพสต. บ้านเขาชก ตั้งอยู่หมู่ที่ 18 บ้านเขาเกรียบ

“แนวคิดหลักของเราคือให้ประชาชนเข้าถึงบริการ ด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ ลด ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และให้การรักษาโรคอย่าง ทันทีทันใดที่ ฉับไว”

“หมอตุ้มครับ รบกวณีก้อย่าง ช่วยเล่าให้ฟังหน่อย ว่าปัจจุบันที่นี้มีนวัตกรรมส่งเสริมสุขภาพอะไรบ้าง”

“เราก็ทำงานตามเดิมเหมือนที่เคยทำในสมัยเมื่อยัง เป็นสถานีอนามัยไม่ว่าจะให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ไปหา ผู้ป่วยในชุมชน หรือไม่ก็โครงการสวัสดิการด้านสุขภาพ ต่างๆ เช่น การไปเยี่ยมและฟื้นฟูผู้พิการ การส่งเสริม สุขภาพผู้สูงอายุ การให้ความรู้เพื่อป้องกันโรคต่างๆ

“แต่ใช้ว่าเราจะไม่มีปัญหาอะไรเลย มันก็มีบ้าง คืองานมากขึ้น แต่งบประมาณ บุคลากรเท่าเดิม ซึ่งบางครั้งก็ไม่เพียงพอ ถ้าได้รับการสนับสนุนตรงนี้เพิ่มก็คิดว่าการให้บริการของเราจะสมบูรณ์กว่านี้”

แค่นี้ก็ดีจนแอบปลื้มแทนคนบ้านควน ที่มีคุณหมอผู้มีอุดมการณ์แรงกล้าอยู่ในตำบล ก็ได้แต่หวังว่าชาวบ้านที่อื่นจะได้เจอคนทำงานจริงอย่างนี้ในไม่ช้า

หน้าแดนมไทย.

โทร. 086-304048

06

จารัตูเทพสมุนไพรบ้านकुงแจง
จารำรุงสำผัสสุประจำบ้าน

เสร็จสิ้นภารกิจวันแรกพร้อมขาที่เริ่มจะก้าวไม่ออก พี่แดงหันมาขู่ว่า “พรุ่งนี้โหดกว่านี้อีกนะ เดี่ยวจะพาไปเดินป่าเขารูม”

ได้แต่พยักหน้ารับ พลังนึกในใจ วันนี้ยังพาเดินป่าไม่หน้าใจอีกหรือครับพี่ แต่เอาเถอะ ว่ากันว่าหากมาที่บ้านควนแล้วไม่ไปเดินป่าเขารูม ก็เหมือนมาไม่ถึงบ้านควน

พอเรากลับไปถึงที่ทำการ อบต. ณ เวลานั้นแสงตะวันขอบตอกลับตรกลบ้านไปเป็นที่เรียบร้อย หากพี่ **รัตน์-เจริญ จันท์ธรรม** ยืนรอผู้เขียนพร้อมรอยยิ้มแห่งไมตรีจิต

ไม่รู้ว่พี่แกรอเรานานขนาดไหน แต่สังเกตจากตุ่มบริเวณแขนทั้งสองข้างแล้ว คาดว่าประมาณหนึ่งอิมน้องยุ้งเป็นอย่างต่ำ

ระหว่างทางได้พูดคุยกับพี่รัตน์จึงรู้ว่าจริง ๆ แล้วพี่เขาก็เพิ่งกลับมาทำงานที่บ้านไม่กี่ปีนี่เอง

ถามว่าที่ทางตัวเองก็มีแต่ทำไมถึงเลือกที่จะไปทำงานที่อื่น คำตอบที่ได้คงคล้ายคลึงคล้ากับใครหลาย ๆ คนที่คิดว่าการไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมจะมีรายได้ดีกว่าการทำงานในภาคการเกษตร

ของอย่างนี้ว่ากันไม่ได้ครับ มันเป็นเรื่องส่วนบุคคล ส่วนผลลัพธ์จะเป็นอย่างไรคนที่เลือกแล้วก็ต้องยินดีรับด้วยความเต็มใจ

ผู้หญิงนอกโปรแกรม ของแถมจากโฮมสเตจ

อาบน้ำอาบท่าเสร็จ ขอพรีตันไปเดินเล่นในสวนต่างจังหวัดเวลามีดินมีตสนิทจนน่ากลัวจริง ๆ เดินเล่นได้ไม่นาน ไม้ไหวแล้ว ฝึน่ะไม่เท่าไรหรอก แต่เดินไม่ค่อยตาม้าตาเรือไปโดนงูกัดเอาจะเป็นเรื่องทำคนอื่นเขาเดือดร้อนเข้า

เดินตัดสวนหาทางลัดจะเข้าบ้านพรีตัน บังเอิญไปเจอสมัชชาผู้สูงอายุกำลังพูดคุยอะไรกันออกรส มองทะลุไปอ้าว นั่นพรีตันนี่นา

สงสัยจะมีอะไรน่าสนใจแน่ ๆ ว่าแล้วก็เดินตรงดิ่งไปหาพี่แก

แจจ จันท์ธรรม

“นี่พ่อพี่เอง แกเป็นหมอสุนไพโร เมื่อก็เรียกน้อง
ไม่ทัน กะว่าจะพามาทำความรู้จักเสียหน่อย”

บริเวณที่บรรดาผู้เฒ่ากำลังสุมหัวคุยกันอยู่นั้น
มองดูดี ๆ ไม่ต่างจากโรงเรือนธรรมดา หากไม่มีป้าย
‘การแพทย์แผนไทย’ แขนงแสดงตัวตนไว้

ลุงแจง-จันทร์ธรรม พ่อของพีรต์น เดินทางเข้ามา
พักทายตามประสาคนแก่ใจดี “เป็นไงบ้าง มาบ้านควน
แล้วชอบมั๊ย วันนี้ลงพื้นที่ไปที่แห่ง แล้วจะพักทั้งหมด
กี่วัน”

ตอบไม่ทันเลย แต่ว่าคุยเรื่องของลุงดีกว่า จะ
บอกว่าเป็นศูนย์เรียนรู้นอกโปรแกรมของ อบต. ก็ว่าได้
เอาแค่จำนวนคนที่มาขอซื้อยาสมุนไพรหรือมาขอ
คำปรึกษาด้านสุขภาพจากแกเฉพาะในวันที่ผู้เขียนไป
เยือนนี้ก็อีกโขอย่างมองข้ามไม่ได้แล้วนะ ไหนจะที่สั่งซื้อ
จากในเมืองอีก

กำลังจะเอ่ยปากขอสัมภาษณ์ลุงแจงซึ่งบอกก่อนว่า
“เดี๋ยวค่อยคุยพรุ่งนี้เช้าละ พอดีวันนี้มีแขกมาหลายคน
เสร็จแล้วต้องไปต้มยาอีก”

ลุงแก้วได้ใจนะว่าเราอยากจะทำสัมภาษณ์ หรือแก้ว
อยู่แล้วว้าของแกแน่

คลินิกชาวบ้าน แห่ส่งอภิบาลชุมชน

เดินกลับบ้านพักไปพร้อมพี่รัตน์พร้อมให้แกเล่าเรื่องลูกลงใจให้ฟังนิดหน่อย

“พ่อพี่ก็เป็นชาวสวนธรรมดานี้แหละ ความรู้เรื่องสมุนไพรเห็นแกเคยเล่าว่าปู่เป็นคนสอนให้ หลัง ๆ ก็มีที่ไปเรียนจากพระมาบ้าง รู้สึกว่าจะชื่อพระครูอาทรธรรมะวัตรอะไรนี่แหละ ส่วนที่มาปรงยาสมุนไพรนี้เห็นว่าแกอยากช่วยชาวบ้าน”

คืนนั้นผู้เขียนหลับเป็นตาย รู้สึกตัวอีกทีก็ตอนที่พี่รัตน์เดินมาเรียก ซึ่งจริง ๆ แล้วพี่เขาคงไม่อยากรบกวนทว่าเราบังเอิญมีนัดกับเจ้าของตำรับยาสมุนไพรยอดฮิต ครั้นจะผัดนัดก็จะพากันเสียไปเปล่า ๆ

“เมื่อคืนได้คุยกับลูกลุงคร่าวๆ มาบ้างแล้ว งั้นขอถามต่ออีกนิดแล้วกัน อะไรเป็นแรงบันดาลใจให้คุณลุงมาปรงยาสมุนไพรครับ”

“อาจจะมาจากเห็นพ่อตั้มยากินเองมาตั้งแต่เด็ก ตัวแกเองก็อายุยืนไม่เห็นจะมีปัญหาสุขภาพอะไร ก็เลยคิดว่าถ้ารู้ไว้ น่าจะมีประโยชน์ คิดว่าตรงนั้นน่าจะเป็นที่มาของแรงบันดาลใจครั้งแรก

แต่ว่าเมื่อก่อนจะตั้มกินเองเฉพาะในครอบครัว เพิ่งจะมีหลังๆ ที่แบ่งให้คนอื่นด้วย คือ เราเห็นแล้วว่าคนสมัยนี้มีปัญหาสุขภาพกันมาก แล้วบรรพบุรุษก็สอนต่อกันมาว่าถ้าเจอใครเดือดร้อนก็ต้องช่วยเขา ตอนนั้นลูกเต้าหลังจากด้านอาชีพประสบความสำเร็จ เราก็หมดห่วงก็หันมาปรงยาอย่างเดียว ตอนนั้นก็ปรงมาได้ 13 ปีแล้ว”

ถึงว่าเมื่อคืนถึงได้มีชาวบ้านมาขอแบ่งยาไปจากคุณลุงหลายคนทีเดียว ก็ยาบำรุงสูตรโบราณนี่นะ ใครๆ ก็อยากได้

มิใช่เพียงแต่ยาสมุนไพรเท่านั้นที่ชาวบ้านให้การยอมรับ เรื่องของการนวด การประคบ ลุงแฉงแกก็ไม่ธรรมดาเหมือนกัน

ตำราเรื่องเล็ก ครูบาอาจารย์เรื่องใหญ่

แอบถามถึงเคล็ดลับว่าอะไรทำให้ยาสมุนไพรมีคุณสมบัตินี้คุณแตกต่างจากคนอื่น

“ก่อนจะตั้มยาต้องมีพิธีไหว้ครูบาอาจารย์ ต้องรักษาศีล และไม่คิดถึงเรื่องเงิน เรื่องทองเป็นสำคัญ คือลุงจะคิดถึงแต่ว่าจะช่วยคนเป็นเรื่องใหญ่

“แต่ว่าเราจะไปช่วยก่อนไม่ได้ ต้องรอให้เขามาขอจนถึงจะช่วยให้ ตรงนี้ก็เหมือนกันที่ว่าทำไม จะบอกว่าเป็นความเชื่อก็ได้”

ก็น่าจะจริงอย่างที่ลุงแฉแฉว่า ยาบำรุงสมุนไพรมีของแก่นี่ใช้เวลาตั้มกว่า 14 ชั่วโมง แถมยังใช้ตัวสมุนไพรมัน 10 ชนิด หากแฉจะขายเอารวยจริง คงไม่ขาย 3 ขวด 100 แน่ๆ

สุดท้ายสิ่งที่ได้จากลุงแฉจริง ๆ ทุกคนล้วนแล้วแต่ต้องมีวาระสุดท้ายแห่งชีวิต ทว่าในช่วงที่ตนเองยังมีชีวิตอยู่นั้น ตนเองได้ทำความดีไว้มากน้อยเพียงใด คุณลุงย้ำว่าเรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญ หากยังไม่ได้ทำต้องรีบทำเป็นบุญบารมีเก็บไว้ มิเช่นนั้นอาจจะเสียชาติเกิด

จริง ๆ อยากจะนั่งคุยกับลุงแฉต่อมากกว่านี้ ทว่าพอถามดูนาฬิกา ถึงรู้ว่าคุยกับลุงแฉมาเกือบ 2 ชั่วโมงแล้ว

ตายละ พี่แดงไม่รอแยะเลยหรือ งั้นคงได้เวลากลับมาค้าอามาลาคุณลุงใจบุญท่านนี้

ขณะกำลังจะขอตัวไป อบต. คุณลุงเอายาบำรุงธาตุ
เทพสมุนไพรรักษาเป็นของฝากให้มา 3 ขวด แก้มกำชับว่า
ต้องกินให้หมดนะ ไม่งั้นถือว่าเสียน้ำใจ
แหม น้ำใจจนหยดสุดท้ายจริง ๆ

สวัสดิการ ท.บ้านควน

07

กองทุนสวัสดิการชุมชน
กองทุนแห่งความเท่าเทียม

ไปถึง อบต. เกือบ 10 โมงครึ่ง ที่แรกนึกว่าพี่แดง
รอเราอยู่แล้ว แต่พี่ปลัดเดินมาบอกว่าน้องไม่ต้องห่วงว่า
จะมาสาย พอดีเจ้าหน้าที่ของเราประสบอุบัติเหตุ ตอนนี
พี่แดงอยู่ที่โรงพยาบาลอยู่

ถ้าจำไม่ผิดน้องคนดังกล่าว เมื่อวานเขาก็ไปกับ
คณะเราด้วย แต่พอเห็นว่าผู้เขียนไม่ได้กล่าวถึง อุบัติเหตุนี้
มันสมชื่อจริงๆ จะเกิดเมื่อไหร่กับใครไม่มีใครคาดเดาได้
จริงๆ

ช่วงนั้นเพื่อไม่ให้เสียเวลาเปล่า จึงได้เดินเก็บภาพ
บริเวณรอบๆ อบต. ไว้ในสต็อก เพื่อมีความจำเป็นต้องใช้

จนมาสะดุดตาที่ชั้น 2 ทำไมมีถ้วยรางวัลเยอะจัง
เข้าไปอ่านใกล้ๆ จึงรู้ว่าเป็นถ้วยรางวัลชนะเลิศเรือยาว
งานเทศกาลประจำปีของหลังสวน

“ไม่ต้องกลัว เดี่ยวได้ไปที่สภาวัดพนมธรรมแน เรื่อง
เรือมัจฉานู้นต้องให้ครูประจำเหล่า คนอื่นเล่าเดี่ยวเพี้ยน
หมด แต่ตอนนี้เราต้องมาคุยกันเรื่องกองทุนสวัสดิการ
ชุมชนก่อน เดี่ยวพี่แดงจะว่าพี่ไม่ใส่ใจ”

หันกลับไปดูเจ้าของเสียงพบว่าเป็นชายวัยกลางคน
ตัวเล็ก กำลังนั่งสั่งงานเจ้าหน้าที่อย่างขะมักเขม้น ว่าแต่
เขาเป็นใครล่ะ

กองทุนผู้มีน้ำใจ ทำไมกองทุนชาวบ้านจะสืบไปได้

พรีนัย ชูสกุล หรือเลขาฯ **วินัย** ของน้องๆ คือ
เจ้าของเส้นเสียงประโยคดังกล่าว

“น้องที่ลงพื้นที่ด้วยเมื่อก่อนเป็นอย่างไรบ้าง วันนี้
ถ้าที่ อบต. ไม่สะดวกกันจริงๆ ผมอยู่อีกวันก็ได้” ถึง
ผู้เขียนจะอยากรีบทำงานให้เสร็จเพียงใด แต่เหตุผลวิสัย
อย่างนี้ใครไม่เข้าใจก็ใจแคบเกินไปแล้ว

“ไม่เป็นไรหรอกน้อง รองฯแดงบอกพี่ไว้แล้วว่าถ้า
เข้ามาไม่ทัน แกให้พี่พาลงพื้นที่แทน ไม่ต้องห่วงงานของ
สสส. พี่ทำร่วมมากับรองฯแดงตั้งแต่ต้น แต่สงสัยว่าที่
ปาเชารุมเราจะไม่ได้ไปกันเพราะว่าเวลาไม่น่าจะพอ”

เจ้าของพื้นที่เขายืนยันอย่างนั้น เรายินดีที่จะสนอง
ผู้เขียนเริ่มต้นยังคำถามทันที

“พรีนัยครับ อยากจะรบกวนให้เล่าที่มาของกองทุน

วินัย ชูสกุล

สวัสดิการของที่บ้านควนสัณนิค ว่ามันมีที่มาที่ไปอย่างไร และที่สำคัญ แตกต่างจากที่อื่นอย่างไรบ้าง”

พี่วินัยตอบกลับเสียงดังตามประสานิดได้ว่า

“บ้านเราเมื่อก่อนมีแต่กองทุนกลางกำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งก็ให้แต่ประโยชน์กับเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนชาวบ้านชาวช่องเขาอยู่กันแบบไม่มีสวัสดิการอะไรเลย เจ็บป่วยที่ไหนก็ขาดรายได้ จนประมาณปี 2550 แกนนำชุมชนเริ่มเล็งเห็นแล้วว่าจะปล่อยให้คนในชุมชนที่เหมือนญาติเหมือนพี่เหมือนน้องอยู่ในสภาพนี้ต่อไปไม่ได้แล้ว

“แกนนำจึงได้มีการปรึกษาร่วมกันและจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมา 9 คน จนก่อเกิดเป็นระบบสวัสดิการในชุมชนขึ้นมา ทว่าการดำเนินงานก็ยังไม่ครอบคลุมตามความตั้งใจ เราก็มานั่งสรุปกันว่าปัญหาเกิดจากอะไร จนได้ตั้งนี้ คือ เรามีประสบการณ์ในการทำงานด้านนี้ไม่พอ ทั้งงบประมาณก็น้อย ที่สำคัญติดระเบียบราชการในหลายๆ เรื่อง”

ปรับกฎเพื่อความเหมาะสม ระดมทุนเพื่อความยั่งยืน

ยังสงสัยอยู่ว่า หากกองทุนสวัสดิการที่ว่านี้มีจุดที่ผิดระเบียบราชการ แล้วที่บ้านควนเขาทำกันอย่างไร ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการของที่นี่ถึงประสบความสำเร็จ

จนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ชุมชนแหล่งอื่นๆ ได้

“เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่ครอบคลุมของการได้รับสวัสดิการจากภาครัฐ ชุมชนจึงได้ประสานไปที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ว่าจะหาอะไรดีที่จะให้กองทุนของเรานั้นให้บริการชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“หลังจากที่เราไปศึกษาดูงานเพิ่มเติม จึงเริ่มกลับมากร่างกองทุนสวัสดิการชุมชนทุกหมู่บ้านและได้ร่างกฎระเบียบใหม่ โดยมีกฎว่ามีค่าสมัครสมาชิกแรกเข้า 20 บาท ค่าสมทบปีละ 100 บาท รวมเป็น 120 บาท”

งุนงงกับแนวคิดที่ว่าชาวบ้านต้องเสียค่าสมาชิกและค่าสมทบ แล้วอย่างนี้จะป็นสวัสดิการชุมชนได้อย่างไร คิดว่าเรื่องนี้ใครฟังก็คงอดสงสัยไม่ได้ ถ้าทำอย่างนี้แล้วจะไปต่างจากทำประกันอะไรเล่า

“ลูกค้าจ่ายเงิน พอเจ็บ ป่วย หรือตาย ก็มาเบิกเงินไป ไม่เห็นจะเป็นสวัสดิการตรงไหนเลย” ผู้เขียนพูดออกไปอย่างนั้น

ให้อง่างมีคุณค่า การรับอ่างมีศักดิ์ศรี

“น้องเข้าใจเรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชนผิดแล้วสวัสดิการของเราไม่ใช่สวัสดิการจากรัฐแต่เป็นสวัสดิการ

ของชาวบ้าน โดยชาวบ้านเพื่อชาวบ้าน เจตนาของเรา คือ อยากให้เกิดเครือข่ายความช่วยเหลือของคนในชุมชน กันเอง และก็ไม่อยากให้ชาวบ้านต้องมีความรู้สึกเสียศักดิ์ศรีด้วย”

ลึกซึ้งกว่าที่คาดคิดไว้ คนเมืองอย่างผู้เขียนมอง แต่ผลลัพธ์ในรูป ‘เงินตรา’ หากคนในภาคชนบทยังคง ให้ความสำคัญแก่การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของ คนในชุมชน

พรีนัยยังอธิบายเรื่องการทำงานต่อไปอีกว่า

“ใช่ที่เราจะไม่รับความช่วยเหลือจากภาครัฐเลย อย่างในปัจจุบัน อบต.บ้านควน ได้เข้ามาหนุนเสริมงบประมาณตามข้อบัญญัติ นอกจากนั้นเครือข่ายกองทุน หมู่บ้านทั้ง 18 หมู่บ้าน ก็ยังมีมติบริจาคเงินสมทบ เพื่อใช้เป็นเงินเข้ากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลด้วย”

ถึงตรงนี้ต่อมสงสัยทำงานอีกครั้งทันที หากในอดีต การนำเงินหลวงมาใช้ในกองทุนลักษณะนี้ผิดระเบียบ บริหารงานราชการ แล้วทำไมตอนนี้ถึงจะถูกระเบียบไปได้ล่ะ

ต่อเรื่องนี้ท่านเลขาฯ ของเราตอบแบบไร้ความกังวล

“เราศึกษากฎระเบียบทุกอย่างดีแล้ว เท่าที่นายยก ไปปรึกษาที่อำเภอหรือในจังหวัดเขาก็บอกว่าทำได้ โดย

เฉพาะในสมัยรัฐบาลอภิสิทธิ์ที่ผ่านมาถึงกับประกาศให้
กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นวาระแห่งชาติเลยทีเดียว”

ได้ยินแล้วก็หมดหวังแทนพี่เขาไป

ไม่เจ็บ ไม่ป่วย เงินเก็บทวีคูณ

คุยกับเลขาฯวินัยตั้งนานจนคอชักจะแห้งผาก และ
เห็นว่าควรจะได้เวลาที่จะไปศูนย์เรียนรู้แหล่งต่อไปแล้ว
ว่าแล้วก็รวบรัดตัดตอน

“อยากจะรบกวนให้พี่ช่วยเล่าอีกอย่างว่า ระบบ
การให้สวัสดิการที่มีรูปแบบอย่างไร เหมือนหรือต่างจาก
ชุมชนที่อื่น”

ไม่ได้จ้องจะจับผิดอะไรหรอกนะ ที่ถามอย่างนี้
ก็เพราะว่าที่ไปมาในหลาย ๆ ชุมชนรูปแบบการให้
สวัสดิการมีความหลากหลายพอสมควร หากได้เสนอ
ในอีกหนึ่งแนวทางที่น่าสนใจก็อาจจะเป็นตัวอย่างให้แก่
ชุมชนอื่นๆ ที่จะมาเรียนรู้ได้

“เราให้สิทธิ์สมัครสมาชิกคนละ 1 สิทธิ์ เพราะว่า
ไม่อยากจะมีความไม่เท่าเทียมกันเกิดขึ้นตั้งแต่ที่แรก
รูปแบบการจัดการกองทุนจะยึดหลักเงินสมทบ 3 ขา
คือจากสมาชิกปีละ 100 บาท ภาครัฐปีละ 100 บาท
จาก อบต. 100 บาท รวมเป็นหนึ่งคนจะมีเงินลงทุน

ในกองทุนปีละ 300 บาท สำหรับเรื่องจัดเก็บเงินสมทบ เราจะเก็บเพียง 10 ปีเท่านั้น พอหลังจากนั้นกองทุนจะคุ้มครองตลอดชีพ

“รูปแบบการให้สวัสดิการก็เหมือนทั่วไป ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับเรื่อง เกิด แก่ เจ็บ ตาย อย่างถ้าสมาชิกเกิดมีลูกขึ้นมาเราจะมีให้ 2 ส่วน ได้แก่ หนึ่ง ให้เข้ากองทุนโดยไม่ต้องจ่ายค่าสมทบในปีแรก สอง ให้ต้นไม้สำหรับเด็กแรกเกิด คนละ 20 ต้น”

และไม่พลาดที่ถามเรื่องที่คนสนใจมากที่สุด ‘เวลาที่สมาชิกเจ็บป่วย กองทุนจะมีสวัสดิการอะไรบ้าง’

“เรื่องนี้ที่บ้านควนเราจะต่างจากที่อื่นนิดหน่อย อย่างบางที่เขาจะให้เงินจำนวนคืนที่นอนในโรงพยาบาลไปเลย แต่ของเราเรียกเก็บเงินสมทบน้อยจะทำอย่างนั้นเลยตั้งแต่แรกไม่ได้ กองทุนสวัสดิการที่บ้านควนจึงให้ค่าชดเชยแบบเป็นโควตารายปี

“เอาง่ายๆ นะ สมทบเงิน 1 ปี จะได้รับเงินช่วยเหลือ 1 คืน 100 บาท ส่วนที่เหลือสมาชิกต้องออกเอง พอปีที่ 2 จะนอนกี่คืนก็ตาม แต่จะมีโควตา 200 บาท และถ้าปีแรกไม่ได้ใช้สิทธิ์ สิทธิ์นั้นก็จะสะสมมาด้วย เงินชดเชยก็จะเป็น 300 บาท อย่างปีที่ 3 จะได้ 300 แต่หากใน 2 ปีแรกไม่ได้ใช้สิทธิ์ สมาชิกก็ได้เงินชดเชย 600 บาท อันนี้จะนอนกี่คืนก็ได้แล้วแต่สมาชิก หรือถ้าไม่มีการใช้สิทธิ์เลย

สมาชิกก็สามารถสะสมไปจนถึงปีที่ 10 ได้”

แรก ๆ ผู้เขียนกึ่งและสับสนไม่น้อยเหมือนกัน แต่พอค่อย ๆ คิดตามทีละขั้นก็ถือว่า การให้เงินชดเชยของที่นี่ก็ใจพอสมควร โดยเฉพาะในปีหลัง ๆ ที่ถ้าหากสมาชิกไม่ได้ใช้สิทธิ์ในปีก่อนหน้านั้น เงินสะสมในปีที่สมาชิกจะได้รับในปีที่ตัวเองป่วยนี้ก็ถือว่าเป็นเงินก้อนโตไม่ใช่น้อย

๐๘ สร้างพลังสามัคคี
ด้วยสภาวะวัฒนธรรมตำบล

ชินรอฟีแดงละก็คืนนี้ได้นอนเฝ้าสวนพีรตันอีกคืน
แน่ พี่วินัยเองแกก็ทำงานกับ สสส. มาตั้งแต่ต้น เรื่องที่
จะให้แก่นำทางก็คงไม่มีอะไรต่างเหมือนกัน เงยหน้า
ไปมองนาฬิกาใน อบต. ก็ 11 โมงแล้ว พอหันไปมอง
ท่านเลขาฯ พี่แกก็พยักหน้าเหมือนเชิงรู้กัน

ศูนย์เรียนรู้ที่เรากำลังจะไปตั้งอยู่ที่โรงเรียนวัด
ชลธารวดี เหมือนคุ้นหู คุ้นตา ยังไงไม่รู้

ตอนนั้นนี่ก็อยู่ว่าเพิ่งผ่านวัดนี้เมื่อไม่นานนี้เอง
เพียงแต่จำไม่ได้เท่านั้นว่าเคยไปเจอที่ไหน จนรถเลี้ยว
เข้าซอยที่พี่แดงพาเข้ามาเมื่อวานนี้ถึงได้อ้อ

ก็มันเป็นทางเดียวกันกับที่เรามาศูนย์เรียนรู้เวที
ประชุมสัญจรนี้เองไงเล่า ชื่อถึงยังติดอยู่ในหัว

ถึงสภาวัดนครธรรมในยามที่แสงตะวันกำลังทำงาน
อย่างเต็มที่ในใจกำลังคิดถึงคำสอนของอาจารย์ท่านหนึ่ง
สมัยที่ยังเรียนวิชาประวัติศาสตร์สังคมไทย

ส่วนตัวมีความคิดสอดคล้องกับคำสอนที่ว่า
วัฒนธรรมไม่ใช่เรื่องของเก่า ของโบราณ หรือของที่ตกยุค
ตกสมัยไปแล้ว หากวัฒนธรรมคือวิถีชีวิตของสังคม ๆ หนึ่ง
ที่มีการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาไปตามแต่ละยุค แต่ละสมัย

พูดอย่างนี้ไปก็อาจมีคนแย้งมาว่า อย่างนี้เราก็ไม่
ต้องสนใจเลยว่าวัฒนธรรมของเราจะเป็นอย่างไร ช่วงไหน
สมัยไหนที่วัฒนธรรมใดมีอิทธิพลมากเราก็ไปทำตาม

วัฒนธรรมดังกล่าวได้โดยไม่ต้องสนใจความเป็นไทย
อย่างนั้นหรือ

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่หากมีการถกเถียงกันในเชิง
วิชาการล่ะก็ สามวันสี่วันก็ไม่จบ แต่อยากจะเสนอใน
แง่มุมที่ให้สังคมไทยรู้จักประยุกต์ใช้ทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิม
และวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เหมาะสมแก่กาลสมัยให้มีความ
พอดีเสียมากกว่า

ง่าย ๆ ลองนึกภาพเรานุ่งโจงกระเบน ถอดเสื้อ
ออกไปกินข้าวนอกบ้านด้วยมือเปล่า ก็คงแปลกพิลึก

หรือจะเป็นภาพเยาวชนไทยเอามือลูบหัวปู่ย่า
ตายาย อันนี้ก็คงไม่เหมาะ

ส่วนตรงไหนจะพอดีก็คงเป็นสิ่งที่สังคมไทยต้อง
ร่วมหาคำตอบกันต่อไป

ไว้รัก ไว้ตัวตน บ่อเกิดของสภาวะวัฒนธรรม

นักรอ **ครูประชา ดึงสุวรรณ** อยู่พักใหญ่ ๆ คุณครู
เดินหน้าตั้งมาแต่ไกล ถามไถ่จนได้ความ จึงทราบว่แก่
เพิ่งวิ่งมาจากห้องสอบ เตียวบ่ายกว่า ๆ ก็ต้องกลับไปคุ่ม
เด็กสอบโอเน็ตต่ออีก

ไม่พูดพล่ามทำเพลง “ครูประชาครับ ทำไมที่บ้านควน
ต้องมีสภาวะวัฒนธรรมด้วย หรือว่าที่นี่ไม่มีใครคอยจัดงาน

ประชา ดิงสุวรรณ

ประเพณีต่าง ๆ แล้วหรือ ถึงต้องมีคนสร้างสถานที่ขึ้นมา”

เหมือนจะไม่น่าถามคำถามนี้ออกไป ครูประชา มีสีหน้าเคร่งเครียดกับเรื่องนี้ขึ้นมาทันที

“พูดไปก็น่าอาย ทั้ง ๆ ที่บ้านควนเราเป็นชุมชนเก่าแก่ แต่ว่ามีอยู่ช่วงหนึ่งเราไม่มีกิจกรรมที่จะทำร่วมกันเลย ผมก็ไม่อยากให้เด็กนักเรียนคิดว่าทำไมบ้านเราถึงขาดความสามัคคีอย่างนี้ พวกเราครูโรงเรียนวัดชลธารฯ จึงได้ร่วมกันรื้อฟื้นงานประเพณีลอยกระทงขึ้นมา”

คงไม่เกินเลย หากจะบอกว่าเหมือนที่กล่าวข้างต้นว่าสังคมไทยต้องหาสมดุลของเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมให้พอดี อย่างในกรณีนี้ อาจเกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมที่ยุคหนึ่งสมัยหนึ่งเร็วจนเกินไปจนชุมชนมองข้ามเรื่องวัฒนธรรม

ครูประชาพาไปนั่งในอาคารศูนย์เรียนรู้ พร้อมกับเล่าต่อไปว่า

“ปีต่อมาในปี 2540 ผมได้นำแนวคิดและรูปแบบ

การจัดงานลอยกระทงของโรงเรียนวัดชลธารวดี ไป
ปรึกษากับแกนนำชุมชนในเวทีประชุมสัญจร จนในที่สุด
มีมติให้จัดประเพณีลอยกระทง และแข่งขันเรือยาว
4 ฝีพาย เป็นงานประจำปีของตำบลบ้านควน ณ คลอง
วังโบสถ์ (คลองซัง)”

ขึ้นโขงชิงธง การแข่งเรือของกลุ่มน้ำหลังสวน

“ครูประจำครับ เรื่องจัดงานลอยกระทงนี่ก็พอ
เข้าใจในแนวคิดการฟื้นฟูวัฒนธรรมได้ แต่เรื่องแข่ง
เรือยาวนี่สิ จะไม่แปลกไปหน่อยหรือ”

“ที่เลือกกิจกรรมการแข่งขันเรือยาวมาเป็นเรื่อง
เด่นของสภาวัฒนธรรมก็เพราะว่า ในลุ่มน้ำหลังสวน
มีประเพณีการแข่งขันเรือยาวขึ้นโขงชิงธงที่ไม่เหมือนใคร
และเมื่อไปศึกษาประวัติศาสตร์แล้วก็พบว่าการแข่งขัน
เรือยาวของชาวหลังสวนมีมาตั้งแต่สมัย ร.3 เราก็คิดว่า
ถ้านำตรงนี้มาเป็นจุดขายในชุมชน คนในชุมชนก็น่าจะ
ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม”

ผู้เขียนไม่มีความรู้เรื่องขึ้นโขงชิงธงแม้แต่หน่อย ตอน
นั้นก็ได้แต่พยักหน้า จนครูประจำพุดจบ จึงให้แกอธิบาย
ลักษณะการแข่งขันเรือยาวแบบขึ้นโขงชิงธงเพิ่มเติม

“การแข่งขันเรือยาวแบบขึ้นโขงชิงธงมีที่เดียวใน

ประเทศไทย ปกติจะจัดในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 หรือ วันออกพรรษาประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี อย่างที่อื่นเขาจะวัดกันที่หัวเรือใครเข้าเส้นชัยก่อนชนะ แต่ที่นี่วัดกันที่หัวเรือไหนคว่ำธงก่อนโดยที่ไม่ตักน้ำเรือลำนั้นถึงจะชนะ”

ลมเย็น ๆ พัดมาคลายร้อนในยามบ่าย เราเดินจนมาถึงอาคารเก็บเรือที่ชาวบ้านใช้ในการแข่งขันในงานแข่งเรือยาวประเพณีหลังสวน

นึกถึงถ้วยรางวัลที่เห็นเมื่อเช้านี้ ฟานอดสงสัยอีกอย่างไม่ได้

“ที่นี่เพิ่งจะกลับมาแข่งเรือยาวเมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง แต่ทำไมถึงมีถ้วยรางวัลเยอะขนาดนั้นนะ”

ฝีพายนอกพื้นที่หรือจะสู้แรงพลั้งคนในชุมชน

ปล่อยหน้าที่คลายความสงสัยให้แก่ครูประจำ

“จากที่เคยแข่งเพียง 4 ฝีพาย เราก็กพัฒนาเป็นการแข่งขัน 8 ฝีพาย มีการขยายการสร้างเรือยาว 8 ฝีพาย หมู่บ้านละ 1 ลำ ทำให้เกิดการรวมคน เกิดความสามัคคีในชุมชน จนปี 2549 อบต. และกองทุนกำนันผู้ใหญ่บ้าน สนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างเรือ 32 ฝีพาย เกิดการสร้างเรือมัจฉานูเพื่อใช้ในการแข่งขันงานประเพณีที่หลังสวน”

สิ่งที่น่าสนใจไม่ได้อยู่ตรงที่เกิดการพัฒนารูปแบบการแข่งขันในชุมชนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น สิ่งที่น่าสนใจกว่ามันอยู่ตรงเนื้อความที่ครูประชาบาลกำลังจะเล่าให้ฟังต่อไปมากกว่า

“ตำบลอื่นเขาอาจจะคิดถึงแต่ตัวรางวัลเป็นที่ตั้งที่ไปจ้างฝายจากที่อื่นมาก็มี แต่ของบ้านควนเรานึกถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นหลัก ฝายทั้ง 32 ของเราจะคัดเลือกมาจากแต่ละหมู่บ้าน โดยจะพิจารณาเมื่อครั้งแข่งเรือยาวประจำตำบล”

มิใช่ความภาคภูมิใจเพียงอย่างเดียวที่ชาวบ้านควนได้รับ ถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 4 ปีติด ตั้งแต่ปี 2550-2553 คือหลักฐานที่ยืนยันพลังความสามัคคีกันของคนในชุมชนอย่างปฏิเสธไม่ได้

ฟังเรื่องราวมาจนถึงตอนนี้ผู้เขียนเชื่อว่า

แม้รางวัลที่ได้จะสร้างชื่อเสียงเด่นดังเพียงไร หากในเบื้องลึกของจิตใจเชื่อว่าสิ่งที่ชาวบ้านควนล้วนแล้วแต่ตระหนักร่วมกันนั้นน่าจะอยู่ตรงที่ความภาคภูมิใจที่ตนเองมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งให้กลับมาสู่ชุมชนอีกครั้ง

๐๑ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาแห่งตัวตนคนบ้านควน

เพิ่งนึกขึ้นได้เมื่อตอนที่ออกมาจากสภาวัดธรรม
ว่ามาภาคใต้คราวนี้ผู้เขียนยังไม่ได้ลิ้มรสอาหารท้องถิ่น
เลยแม้แต่หน่อย จะทิ้งที่ไปกินกับพี่แดง หรือที่แฟนพี่รัตน์
ทำให้กินที่บ้านพัก ต่างก็เป็นอาหารของคนภาคกลาง
แทบทั้งสิ้น

โดยเฉพาะที่แฟนพี่รัตน์ทำนั้น กลิ่นอายออกไป
ทางภาคเหนืออันเป็นบ้านเกิดของแกเสียเป็นส่วนใหญ่
ไหนๆ ก็จะกลับแล้ว ถ้าไม่ลองอาหารถิ่นสักตั้งคงไม่ถึง
บ้านควนเป็นแน่

“พี่เลขาฯครับ ตั้งแต่มาที่นี่ยังไม่ได้กินอาหารใต้เลย
ก่อนกลับช่วยพาไปร้านที่คนในพื้นที่ว่าเด็ดๆ หน่อยได้มั๊ย

เผื่อคราวหน้าผ่านมาทางนี้จะได้แวะถูร้าน”

ไม่รู้ว่าจะเป็นการเล่นของเหมือนเมื่อตอนที่ไปต้นยวนหรือเปล่า ครึ่งนั้นด้วยความซ่า ไม่เจียมเนื้อเจียมตัวของผู้เขียน ผลคือ เล่นเอาวิ่งหาน้ำกินแทบไม่ทัน

เพียง 10 นาทีจากสภาวัดนธรรม พี่คนขับรถพามาที่ร้านประจำของเจ้าหน้าที่ อบต. เสียหายที่ว่าผู้เขียนจำชื่อร้านไม่ได้ จำได้แต่ว่าถ้ามาจากตัวอำเภอหลังสวนจะถึงร้านนี้ก่อนทางเข้า อบต. ประมาณ 500 เมตร เห็นจะได้

อาหารใต้นี้ไม่ว่าจะไปกินที่ไหนจุดเด่นที่อาจจะต่างจากที่อื่น (หรือเปล่า) คือ มีน้ำพริกเสิร์ฟพร้อมผักให้กินฟรีไม่อัน

แต่ผู้เขียนว่า ไม่ต้องถึงมือ น้ำพริกบนโต๊ะนี้หรือกเอาแค่อาหารที่สั่งมาก็เล่นเอาน้ำหูนน้ำตาไหลไม่เป็นท่าแล้ว

ที่เล่าเรื่องของกินขึ้นมาใช้ว่าจะนอกเรื่องอะไร หากจะพูดถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องของอาหารก็นับว่าเป็นอีกภูมิปัญญาที่น่าสนใจศึกษา เพราะอาหารแต่ละพื้นที่ล้วนแล้วแต่ผ่านการสั่งสมภูมิปัญญากันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษว่าอะไรเหมาะสมกับพื้นที่ อะไรไม่เหมาะสมกับพื้นที่

เสียแต่ว่ากลุ่มอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เรากำลังจะไปนั้นไม่ได้ทำเรื่องนี้

สืบสานความรู้อันหลากหลาย ไม่ให้ห่างไปกับกาลเวลา

หนังท้องตึงหนังตาก็เริ่มหย่อน แต่ภารกิจยังไม่ยอมให้เราปล่อยกายไปกับสายลม เราไปถึงที่กลุ่มอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นประมาณบ่ายสามโมงเห็นจะได้มองไปก็...โห มานั่งรอกันเยอะขนาดนี้ ศึกษาข้อมูลเสร็จคิดแล้วว่าสงสัยต้องสัมภาษณ์วิทยากรแยกทีละคน เพราะกิจกรรมที่กลุ่มนี้ทำนั้นหลากหลายและต่างกันไปจนไม่น่าจะมาอยู่กลุ่มเดียวกันได้ ลำพังกลองยาวกับมโหรีเท่านั้นพอจะกล่อมแกล้มไปด้วยกันได้ แต่เรื่องการหนดแผนไทยนี่ลืจะไปอยู่กลุ่มเดียวกับศิลปะการแสดงนี่คงไม่ใช่

“อย่างแรกเลยนะพี่ อยากรู้แนวคิดของการตั้งกลุ่มอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าแกนนำหรือสมาชิกมีแนวคิดอย่างไร ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวข้องกับพี่ทีละคน

ลุงกรีก จินตริค และป้าวรรณ ชูสกุล แกนนำของกลุ่มช่วยกันตอบว่า

“เมื่อกี้เจอครูประชามา ท่านคงบอกแล้วใช่ไหมว่า ยุคหนึ่งที่บ้านควนเราไม่มีกิจกรรมประเพณีอะไร ทั้งยังลืมภูมิปัญญาดั้งเดิมไปจนเกือบหมด เราเลยมีความคิดว่าขึ้นปล่อยไปอย่างนี้ ลูกหลานได้ลืมรากเหง้าของตนเองหมดแน่”

“แล้วรูปแบบการทำงานล่ะครับ ทางกลุ่มทำงานกัน

กรีก จินศรีคง

วรรณิ ชูสกุล

อย่างไร ท่ามกลาง ความแตกต่างของ กิจกรรม”
ผู้เขียนถามต่อ

“ผมว่ามันก็ไม่มีอะไรที่ยุ่งยากและจะทำร่วมกันไม่ได้
นะ อย่างผมทำเรื่องการนัดแผนไทย คุณวรรณิทำเรื่อง
มโนราห์ ฟังดูเหมือนจะคนละเรื่อง แต่ก็อยู่ในอาศรมเรียนรู้
เดียวกัน คือเราเน้นที่การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
สู่คนรุ่นหลังมากกว่า ส่วนรายละเอียดอย่างอื่นนั้นเราไม่
เอามาเป็นเรื่องใหญ่”

ก่อนที่จะลงรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม ลุงกรีก
และป้าวรรณิ เล่าถึงรูปแบบการทำงานของกลุ่มต่อว่า

“กลุ่มเราขับเคลื่อนงานในลักษณะครุภูมิปัญญา ซึ่ง
แต่ละคนมีความรู้ทักษะเฉพาะด้าน โดยทำหน้าที่บริการ
ชุมชน ทั้งการสร้างควมมั่นคงในงานบุญงานประเพณี
กิจกรรมตามประเพณี หรือการดูแลรักษาโรค ผ่านช่องทาง
ของการสั่งสอนสืบศิษย์ จากรุ่นพ่อสู่รุ่นลูกเพื่อไม่ให้
ภูมิปัญญาสาบสูญ”

จับๆ หวดๆ การรักษาดั่งวิธีการทอผ้า

คุยจนถึงตรงนั้นลุงกรีกเริ่มหยิบจับอุปกรณ์การทอมาโชว์ผู้เขียน

“เมื่อก่อนลุงก็มีอาชีพค้าขายธรรมดาๆ ต่อมาได้มีโอกาสทำงานพัฒนาชุมชน และได้รับทราบเกี่ยวกับโครงการที่สถานีอนามัยบ้านเขาชกจะส่งคนไปอบรมแพทย์แผนไทย ตนเองจึงมีความสนใจและขอสมัครเข้าร่วมโครงการนั้น”

ถามลุงกรีกต่อว่า อบรมเสร็จแล้วกลับมาเป็นหมอนวดคุณลุงไม่อายหรือ

“เราจะไปอายทำไม เราไม่ได้ทำอะไรผิดหรือทำอะไรไม่ดีไม่งามนี่ อีกอย่างสิ่งที่ผมทำก็ถือว่าเป็นการรักษาภูมิปัญญาด้านสุขภาพดั้งเดิมของไทยไว้ จะว่าไปผมภูมิใจมากกว่าด้วยซ้ำไป”

คิดไปคิดมาก็
น่าจะจริงอย่างที่ลุง
แกพูดนะ ไม่ได้ทำ
อะไรไม่ดีไม่งาม
จะมาอายทำไม ยิ่งพอ

ผู้เขียนได้รู้รายละเอียด
เพิ่มเติมด้วยแล้วยิ่งทิ้งไปใหญ่

ก็ลุงแกไม่ใช่แค่หมอนวดธรรมดาที่ไปบริการคนนั้นที่
คนนี้ที่เท่านั้น หากลุงกรีกเปรียบเสมือนแพทย์อาสาด้วย
ในคนเดียวกัน เหตุเพราะว่าลุงทำงานขับเคลื่อนด้าน
สุขภาพร่วมกับ รพสต.บ้านเขาชก ด้วยในคราว
เดียวกัน

“ตอนที่ที่เน้นมากไม่ใช่เรื่องที่จะ
ออกไปให้บริการผู้ป่วย เดี่ยวนี้ผมจะ
เน้นเรื่องการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก
และเยาวชนเพราะไม่อย่าให้ความรู้
ตายไปกับเรา”

คุณลุงแกทิ้งแนวคิดไว้น่า
สนใจทีเดียว

วิมลนิพนธ์ ความภูมิใจของคนใต้

คุยกับลุงกรีกเสร็จ ถึงตาของ**ป้าวรรณิ ชุสกุล** บ้าง พูดถึงเรื่องมโนราห์ที่แรกคิดว่าจะมีแต่คนพัทลุงเท่านั้นที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ถามว่าทำไมผู้เขียนถึงเข้าใจไปอย่างนั้น

ก็แหม แหล่งกำเนิดเขาอยู่ที่นั่นนี่ อีกอย่างจังหวัดชุมพรนั้นเป็นเมืองใต้ที่อยู่ก่อนมาทางภาคกลางแล้ว จึงคิดไปเองว่าศิลปะการรำนมโนราห์คงไม่น่าจะเป็นสิ่งถนัดของคนที่นี่

ว่าแล้วเพื่อไม่ให้เสียเวลา เราจึงปล่อยให้**ป้าวรรณิ** เล่าชีวิตความเป็นมาว่าตนเองเข้ามาทำวงมโนราห์ได้อย่างไร

“มันเหมือนอยู่ในสายเลือดเพราะที่บ้านทำวงมโนราห์ตั้งแต่รุ่นปู่ รุ่นพ่อ เราเองก็เห็นมาตั้งแต่เด็ก พอโตขึ้นมายังงี้เราก็ต้องช่วยงานที่บ้านต่ออยู่แล้ว ถามว่าถูกบังคับมั๊ย อันนี้บอกได้เลยว่าไม่ใช่ ป้าทำด้วยใจรักมาโดยตลอด

“ส่วนที่มาของชื่อ คณะวรรณิ์น้อยนำศิลป์ นั้นมาจากเมื่อปี 2503 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เดินทางมาตรวจราชการที่ชุมพร แล้วป้ามีโอกาสไปรำให้แกลง แกลงชอบละมั้งเลยเรียกเข้าไปคุยด้วยพร้อมกับตั้งชื่อวงให้”

จังหวัดเดียวกันป่าแก่ให้ลูกสาวไปแต่งชุดที่ใช้แสดง มโนราห์มาให้ดู ผู้เขียนก็ได้มีโอกาสเห็นขั้นตอนการ แต่งกาย เห็นแล้วอยากฝากบอกไปถึงคนที่จะมาจ้างคณะ มโนราห์ (ทุกคณะ) เลยนะครับว่า อย่าไปต่อราคาเขาเลย ‘เครื่องมโนราห์นี่มันเยอะจริง ๆ’

“แล้วป่าแก่เข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้ได้อย่างไร”

“ปี 2536 รัฐมีนโยบายสนับสนุนให้มีการจัดการ เรียนรู้ในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ท้องที่ก็ได้มาชวนให้ ป่าแก่ร่วมเป็นครูภูมิปัญญาด้วย ตอนนั้นได้เข้าไปที่ โรงเรียนชลธารวิทยา รวมถึงโรงเรียนนอกตำบลในพื้นที่ ใกล้เคียง

“แต่ว่าตอนนี้ก็ไม่ได้ไปสอนแล้ว เพราะนโยบาย โรงเรียนเขาเปลี่ยนไป อย่างตอนนี้จะสอนในระดับประถม และสอนตามบ้านเฉพาะคนที่สนใจเสียมากกว่า”

ถามต่อว่าในอนาคต การจะมีคณะมโนราห์สักวง ยังมีความจำเป็นสำหรับสังคมคนใต้หรือไม่ ป่าแก่ตอบ

เสียงดังกลับมาทันทีว่า

“คนใต้ไม่ดูมโนราห์ก็เหมือนคนภาคกลางไม่ดูลิเกของแบบนั้นมันเป็นรากเหง้าของพวกเรา ถ้าเราไม่อนุรักษ์ไม่ส่งเสริม อีกหน่อยมันก็จะหายไป ถ้ามัวในแง่ธุรกิจจะมีหรือไม่มีวงมโนราห์คงไม่สำคัญเท่าไร แต่ในด้านจิตใจ ถ้าเกิดไม่มีขึ้นมาจริง ๆ ป้าว่าคนใต้เรารับไม่ได้หรอก”

ได้ฟังความในใจทั้งจากลูกกรีกและป้าวรรณแล้วสำหรับคนต่างจังหวัดเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นนี่เป็นสิ่งที่คนเมืองจะไปลบหลู่หรือดูแคลนไม่ได้จริง ๆ

ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนแล้วแต่มีที่มา ที่ไป มีหน้าที่ในตัวของมันเอง เรื่องที่จะไปคิดว่าภูมิปัญญานั้น ๆ ประเพณีนั้น ๆ เป็นสิ่งล้าสมัยหรือเชยไปแล้ว ใครมาพูดอย่างนี้คงไม่จบง่าย

และถ้าเรานำพลังของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพด้วยแล้ว ก็เป็นที่น่าเชื่อว่าชุมชนตนเองไม่มีทางล่มสลายลงอย่างแน่นอน

10 ถึงกาลปัจฉิม

เมื่อถึงจุดสุดท้ายในทุกๆ การเดินทาง จุดเริ่มต้น
คือสิ่งแรกที่คุณเขียนมักจะนึกถึงเสมอ

กับบ้านควน สิ่งแรกที่คุณเห็น หากมองด้วยสายตา
ว่างเปล่าแบบคนที่ต้องการความสวยงามแบบฉาบฉวย
คงพูดได้เกือบจะเต็มปากว่า

“จะมาทำไมให้เสียเวลา”

หากแต่ความคิดเช่นนั้นไม่ใช่สูตรสำเร็จตายตัว
ของคนทุกคน

และถ้าเราไม่ใช่สายตานำทางเราจะใช้อะไรใน
การนำทางล่ะ ตอบอย่างเท่าๆ หัวใจใจล่ะที่เป็นอีกหนึ่ง
เข็มทิศนำทาง

ตลอด 2 วันที่มุดเข้าบ้านโน้น ทะลุออกบ้านนี้
ถึงแม้ว่าจริง ๆ แล้วจะเป็นระยะเวลาไม่นานนัก เมื่อใช้
หัวใจมองเข้าไปกลับพบว่า ทุกสิ่งล้วนแล้วแต่เหมือนเป็น
ญาติ เป็นเพื่อนสนิทเหลือเกิน

จะบอกว่าชุมชนแนวนี้ถูกจริตผู้เขียนก็สามารถ
บอกได้

ไม่ได้ยกหางะจนที่นี้วิเศษวิโสกว่าใคร แต่ที่บ้านควน
มีเรื่องหนึ่งที่อยากหยิบยกมาบอกกล่าว

ตั้งแต่สถาปนาตัวเองเป็นนักเดินทาง ยังไม่เคยพบชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของชุมชนเท่าที่นี้มาก่อน

เวทีประชุมสัญจร อาจจะไม่ใช้ทุกสิ่งทุกอย่างของคนในชุมชน หาก ณ เวทีนี้ คนบ้านควนจะเท่ากันทุกคน ทุกสิทธิทุกเสียงจะไม่มีใครมองข้าม จะไม่มีเสียงที่ดังกว่า จะไม่มีเสียงที่เบากว่า

และหากเราเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นหนึ่งในกระบวนการพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย ที่บ้านควนแห่งนี้ก็คงเป็นสังคมประชาธิปไตยที่ก้าวหน้าอยู่พอสมควร

เหมือนที่บอกว่าทุกอย่างไม่มีคำตอบตายตัว การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนก็อาจจะทำได้ในหลายๆ วิธีตามความเหมาะสมของบริบทชุมชนนั้นๆ บางวิธีอาจนาน บางวิธีอาจเร็ว แต่รูปแบบนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน

อย่างไรก็ตามส่วนตัวคิดว่าการบริหารราชการแบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการต่างๆ จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด

โจทย์ตรงนี้สำหรับคนที่ไม่ใช่ปัญหาที่จะต้องมา
ถกเถียงกันอีกต่อไป

ถึงตรงนี้ผู้เขียนคิดว่าบทเรียนจากบ้านควน
บางประการอาจเป็นเหมือนแสงนำทางให้ชุมชนอื่นเกิด
การตื่นตัวเพื่อทำให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรม และลดความ
ขัดแย้งในสังคม และที่สำคัญที่สุด คือการสร้างกลไกของ
การพัฒนาระบบราชการที่ยั่งยืนเพื่อประโยชน์สุขของ
ประชาชนนั่นเอง

ภาคผนวก

ข้อมูลทั่วไป

จากการสอบถามผู้เฒ่าของหมู่บ้าน ทราบว่า ตำบลบ้านควนแต่เดิมนั้นมีการตั้งชื่อตำบลตามสภาพที่ตั้งตำบล เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่สูงบางส่วน เป็นที่ควน เรียกตามภาษาพื้นบ้านภาคใต้ ‘ควน’ หมายถึง ที่สูง เป็นลูกควน เดิมมีห่อมบ้านอยู่บนที่สูง ชาวบ้านจึงนิยมเรียกติดปากกันว่า “บ้านควน” ตลอดมา

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นซึ่งจัดขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยได้รับการประกาศจัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2539 มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และได้ปรับขนาดองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2551 มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 18 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1	บ้านเขาวอ
หมู่ที่ 2	บ้านหนองสิต
หมู่ที่ 3	บ้านวัดใหญ่
หมู่ที่ 4	บ้านเขาชก
หมู่ที่ 5	บ้านช่องสะท้อน
หมู่ที่ 6	บ้านห้วยหอย
หมู่ที่ 7	บ้านทุ่งค้อ
หมู่ที่ 8	บ้านสถานีเก่า
หมู่ที่ 9	บ้านทุ่งควน
หมู่ที่ 10	บ้านคลองขนาน
หมู่ที่ 11	บ้านวัดเหนือ
หมู่ที่ 12	บ้านคลองกก
หมู่ที่ 13	บ้านทุ่งขุนพรหม
หมู่ที่ 14	บ้านควนเหนือ
หมู่ที่ 15	บ้านห้วยนาค
หมู่ที่ 16	บ้านทับวัง
หมู่ที่ 17	บ้านห้วยตาสึงห์
หมู่ที่ 18	บ้านเขาเกรียบ

อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลหาดยาย, ตำบลขันเงิน,
ตำบลท่ามะปลา อำเภอหลังสวน

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลทุ่งหลวง อำเภอละม่อม
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลนาพญา อำเภอลี้
 หลังสวน
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอพะโต๊ะ

ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของตำบลบ้านควนมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบฝั่งตะวันออก พื้นที่จะค่อยๆ ยกระดับสูงไปทางทิศตะวันตก เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม สภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย ฤดูร้อนในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม และฤดูฝน ในช่วงเดือนมิถุนายน - มกราคม

ประชากร

ตำบลบ้านควน มีประชากรอาศัยอยู่ทั้งสิ้น 8,112 คน แยกเป็นเพศชาย 4,003 คน เพศหญิง 4,109 คน จำนวนครัวเรือน 2,770 ครัวเรือน และมีความหนาแน่นเฉลี่ย 51 คน/ตารางกิโลเมตร

ด้านเศรษฐกิจ

ประชากรตำบลบ้านควนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปลูกผลไม้ ยางพารา

ปาล์มน้ำมัน เลี้ยงสัตว์ ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่จะมาจากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ทำให้ประชากรมีรายได้ไม่แน่นอน รองลงมาร้อยละ 10 เป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม การบริการ ค้าขาย รับจ้างทั่วไป รับราชการ และร้อยละ 10 ได้แก่ ผู้ที่กำลังศึกษา พระภิกษุ สามเณร สตรีที่มีภาระในการเลี้ยงดูทารก

การคมนาคม

ทางรถยนต์ มีถนนสายหลักดังนี้

1) ถนนลาดยางสายเอเชีย 41 ขนาด 4 ช่องทางจราจรตัดผ่านกลางตำบล

2) ถนนลาดยางสายหลังสวน-สุราษฎร์ธานี 4134 ตัดผ่านด้านตะวันออกแบ่งเขต

ระหว่างตำบลบ้านควนและตำบลนาพญา

การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านประกอบด้วยถนนลูกรัง รองลงมาเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก

ทางรถไฟ มีสถานีรถไฟบ้านคลองขนาน ตั้งอยู่หมู่ที่ 10

หน่วยธุรกิจในเขต อบต.

ปืมน้ำมัน 3 แห่ง

1. ปืมอบแพทยออยล์ หมู่ที่ 6

2. ปีมักดีบริการ หมู่ที่ 15

3. ปีมทีเค หมู่ที่ 15

โรงแปรรูปไม้ยางพารา 1 แห่ง

1. โรงเลื่อยหนองโพธิ์ หมู่ที่ 18

โรงงานอุตสาหกรรม 4 แห่ง

1. บริษัททรัพย์สินทวีกอนกรีตหลังสวน จำกัด หมู่ที่ 18

2. บริษัทวีพีตระกูลแห่งค์ (2009) จำกัด หมู่ที่ 6

3. บริษัทมิตรไทยยางพารา จำกัด หมู่ที่ 4

4. บริษัททวิศิลป์ปาล์มออยล์ จำกัด หมู่ที่ 18

โรงฆ่าสัตว์ 1 แห่ง หมู่ที่ 2

ตลาดกลางสหกรณ์เพื่อการเกษตร 1 แห่ง หมู่ที่ 13

1. ธนะโชติ รัตนคช หมู่ที่ 4

2. หลังสวนแรมป์ หมู่ที่ 6

3. เพชรรัตน์ลานปาล์ม หมู่ที่ 6

4. บริษัทท่าชนะน้ำมันปาล์ม จำกัด หมู่ที่ 11

5. พรพิมลลานปาล์ม หมู่ที่ 11

6. โกเขี้ยวลานปาล์ม หมู่ที่ 15

ร้านซ่อมรถ/อู่ซ่อมรถ 5 แห่ง หมู่ที่ 6, 13, 18

ร้านขายของชำ หมู่ที่ 1-18

โรงปุ๋ยชีวภาพ หมู่ที่ 5, 12, 17

การศึกษา

สถานศึกษาชั้นก่อนวัยเรียน

จำนวน 2 แห่ง ได้แก่

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคลองกก ตั้งอยู่หมู่ที่ 12 (ดำเนินการโดย อบต.บ้านควน)
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองโพธิ์มิตรภาพที่ 129 ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 (ดำเนินการโดย อบต.บ้านควน)

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอนุบาล 1 อนุบาล 2 และระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 6

จำนวน 5 แห่ง ได้แก่

1. โรงเรียนบ้านหนองโพธิ์มิตรภาพที่ 129 ตั้งอยู่หมู่ที่ 4
2. โรงเรียนสหกรณ์นิคมอุปถัมภ์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4
3. โรงเรียนวัดชลธารวดี ตั้งอยู่หมู่ที่ 10
4. โรงเรียนบ้านคลองกก ตั้งอยู่หมู่ที่ 12
5. โรงเรียนบ้านทับวัง ตั้งอยู่หมู่ที่ 16

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ชั้น ม.1-3

จำนวน 2 แห่ง ได้แก่

1. โรงเรียนชลธารวิทยา ตั้งอยู่หมู่ที่ 10
 2. โรงเรียนบ้านทับวัง ตั้งอยู่หมู่ที่ 16
- ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ตำบลบ้านควน ตั้งอยู่หมู่ที่ 12

ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 18 แห่ง คือ
หมู่ที่ 1-18

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร 1 แห่ง
ตั้งอยู่หมู่ที่ 12

ศูนย์บริการประชาชน 1 แห่ง
ตั้งอยู่หมู่ที่ 10

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ต.บ้านควน 1 แห่ง
ตั้งอยู่หมู่ที่ 12

เสียงตามสาย 8 แห่ง

ตั้งอยู่หมู่ที่ 1, 3, 6, 8, 10, 12, 14, 17

ศูนย์อาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ต.บ้านควน 1 แห่ง
ตั้งอยู่หมู่ที่ 12

สถาบันและองค์กรศาสนา

วัด จำนวน 5 แห่ง ได้แก่

1. วัดสุวรรณาราม (วัดอิฐ) ตั้งอยู่หมู่ที่ 2
2. วัดธัมมัง ตั้งอยู่หมู่ที่ 5

3.วัดวาริวง ตั้งอยู่หมู่ที่ 11

4.วัดชลธารวดี ตั้งอยู่หมู่ที่ 10

5.วัดถ้ำเขาเกรียบ ตั้งอยู่หมู่ที่ 18

ศาลเจ้า 1 แห่ง ได้แก่ ศาลเจ้าฮกเล็งเก็ง

ตั้งอยู่หมู่ที่ 4

สุสานและฌาปนสถาน 1 แห่ง

ตั้งอยู่หมู่ที่ 13

การนับถือศาสนา

ประชากรนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99

ประชากรนับถือศาสนาอื่นๆ ร้อยละ 1

สาธารณสุข

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านควน

ตั้งอยู่หมู่ที่ 11

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านเขาชก

ตั้งอยู่หมู่ที่ 18

ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน 18 แห่ง หมู่ที่ 1-18

กองทุนหลักประกันสุขภาพ อบต.บ้านควน 1 แห่ง

ชมรมทูปีนัมเบอร์วัน ระดับตำบล 2 ชมรม

ชมรมผู้สูงอายุ 3 ชมรม

อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ตำรวจชุมชนตำบลบ้านควน 1 ชุด

ชุดป้องกันตำบลบ้านควน 1 ชุด

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลบ้านควน

1 ชุด

ชุดป้องกันหมู่บ้าน หมู่ที่ 1-18

ทรัพยากรธรรมชาติ

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน มีสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ จำนวน 7 แห่ง คือ

1. ถ้ำน้ำตก ตั้งอยู่หมู่ที่ 5
2. ถ้ำเขาเกรียบ ตั้งอยู่หมู่ที่ 18
3. ถ้ำเขานาย ตั้งอยู่หมู่ที่ 5
4. วัดอิฐ (เขาวอ) ตั้งอยู่หมู่ที่ 2
5. สถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทับวัง ตั้งอยู่หมู่ที่ 16
6. สถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าเขารูม
ตั้งอยู่หมู่ที่ 17
7. สถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้าน-
ช่องสะทอน ตั้งอยู่หมู่ที่ 5

มวลชนจัดตั้ง

กองทุนหมู่บ้าน หมู่ที่ 1-18

กลุ่มออมทรัพย์ หมู่ที่ 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12,
13, 17, 18

ธนาคารหมู่บ้าน หมู่ที่ 1, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 13,
14, 15, 16

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมู่ที่ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8,
9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 18

กลุ่มแม่บ้านสตรี หมู่ที่ 4, 7, 8, 1, 2, 3, 13, 18

กลุ่มสตรีพัฒนา หมู่ที่ 1, 3, 5, 6, 10, 11, 13,
17, 14, 9, 15, 18

ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)

1. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านควน 1

ชมรม จำนวน 80 คน

2. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเขาชก 1

ชมรม จำนวน 81 คน

กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 4 กลุ่ม คือ หมู่ที่ 5,
17, 16, 4

อาสาพัฒนาป้องกันตนเอง จำนวน 6 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่
4, 5, 7, 13, 16, 17

ไทยอาสาป้องกันชาติ (ทส.ปช.) จำนวน 130 คน

คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีตำบลบ้านควน
จำนวน 1 ชุด

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านควน

สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านควน

ธนาคารต้นไม้สาขาก้านควน หมู่ที่ 1, 5, 10, 16, 17, 11,
12, 7

สภาวัฒนธรรมตำบลบ้านควน

ชมรมกีฬาเรือพายตำบลบ้านควน

กลุ่มมั่งคุดคุณภาพ หมู่ที่ 6, 5

กลุ่มเลี้ยงสัตว์ หมู่ที่ 5, 12, 14, 8

กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ ตำบลบ้านควน หมู่ที่ 12, 17, 5

ลูกเสือชาวบ้านตำบลบ้านควน

สภาเด็กและเยาวชนตำบลบ้านควน

กองทุนแม่ของแผ่นดิน หมู่ที่ 11, 7, 12, 6, 17

เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านตำบลบ้านควน

กองทุนกลางกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลบ้านควน

ศูนย์บริการและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 7

ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

งานประเพณีลอยกระทงแข่งเรือ 8 ฝาย

มโนราห์ หมู่ที่ 10,11

กลองยาวบ้านห้วยตาสิงห์ หมู่ที่ 17

กลองยาวบ้านเขาวอ หมู่ที่ 1

เรือยาว 32 ฝาย

หลังการประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากกว่า 40 ปี
จะมีสักกี่ชุมชนที่คนในชุมชนไม่ประสบปัญหาความยากจน
ไม่ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือไม่ประสบปัญหาสุขภาพ

จากสถานการณ์ดังกล่าวถึงเวลาแล้วหรือยังที่สังคมไทยควรกลับมา
เน้นการพัฒนาที่ไม่มองแต่มิติประสิทธิภาพ
การสร้างมูลค่าและกำไรหรือการตลาดด้านเดียว
แต่ควรจะเป็นเพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคม

เราไม่ควรลดทอนผู้คนลงไปเป็นเพียงตัวเลข
หากควรเป็นเพื่อส่งเสริมศักยภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
คำตอบสำหรับคำถามข้างต้นนี้ คงจะต้องช่วยกันค้นหา
ไม่ว่าจะใช้ระยะเวลานานเท่าไร

ISBN-13: 978-6167374543

9 786167 374543